

נותן טעם לפגם

- א. משנה ע"ז סה; גמ' סז. "זה הכלל" (בנקודתיים), עד דף סח. "שאני עיסה הואיל וראויה לחמע בה כמה עיסות אחרות".
- ב. תוס' סז: ד"ה ואידך עד דף סח. "כעיקר" (שורה 1 בתוס' בדף סח).
- ג. רשב"א, תורת הבית, ב"ד שער א, יט. "דברים הפוגמין אינן אוסרין תערובתן" עד דף יט: "ש"מ בפגם מעיקרו פליגי ש"מ" (קסו-קעג, במוסד הרב קוק); רא"ה בבדק הבית שם; ר"ן, ע"ז לב. באלפס, ד"ה מתני', ד"ה גמ' וד"ה ודאמרינן.
- ד. רוב היתר ומיעוט איסור: פרט לדברים לעיל ברשב"א ובר"ן – שר"ע, ק"ג, ב (כף החיים, ס"ק יז). כשהוציאו את גוף האיסור (גם כשההיתר הוא מיעוט): ט"ז ס"ק ד.
- ה. נטל"פ באיסורי משהו: תוס' ע"ז סו. ד"ה מכלל; שו"ת הרשב"א, ח"א סימן תצ"ט; שר"ע אר"ה, תמ"ז, י, ומ"ב שם.
- ו. נטל"פ בדבר שיש לו מתירין: רמ"א, ק"ג, א; פת"ש ס"ק א.
- ז. השביח ולבסוף נפגם; נפגם ולבסוף השביח: פרט לגמ' ולר"ן שראינו לעיל: רמב"ם, מאכלות אסורות, פ"ו הכ"ח; פמ"ג, ק"ג שפ"ד, ס"ק ד (פרי חדש שם).
- ח. היחס בין נטל"פ לבין שלא כדרך הנאתו: פסחים כד: "א"ר אבהו א"ר יוחנן כל איסורין" עד כה. "מה לכלאי הכרם שכן לא היתה לו שעת הכושר"; רמב"ם, מאכלות אסורות, פ"ד ה"י-יא; חוות דעת, ביאורים ק"ג ס"ק א (כריתי ופליתי פ"ז ס"ק ט אות טו ד"ה ובזה). [מנחת כהן, א', פרק ט].
- ט. דבר שאינו נותן טעם לא לפגם ולא לשבח: הגהות אשר"י, על הרא"ש, ע"ז פרק ב' סימן ט (מובא בב"י סימן ק"ג); ש"ך ק"ג ס"ק ב; מנחת כהן, א', פרק י; פרי חדש ק"ג ס"ק ב (ש"ך, סימן פ"ז ס"ק לג; פמ"ג, ק"ג שפ"ד ס"ק ב).
- י. אכילת נטל"פ בעין – היתר לכתחילה? רמב"ם, מאכלות אסורות, פ"ד ה"י-יא; מנחת כהן, א', פרק ט, בחצי הראשון של הפרק; פרי חדש, ק"ג ס"ק א (פמ"ג, פתיחה לתערובות, חלק שלישי פרק ו עד ד"ה ודע דהא חמץ).
- יא. טור וב"י, שר"ע ונר"כ: ק"ג, א-ב.
- יב. נטל"פ באיסורי הנאה: רמ"א, סימן פ"ז, ו; ערוך השלחן שם ס"ק יד (ט"ז שם).
- יג. פגם מחמת האיסור + תבלינים: גמ' שהובאה לעיל, ע"ז סז. ("אמר ריש לקיש נותן טעם לפגם שאמרו... הא פגמה"); שר"ע ק"ג, ג ונר"כ.
- יד. שמן ודבש: משנה ע"ז לה; משנה ע"ז לט; מדוע שמן שונה מדבש? תוס' חולין ח: ד"ה השוחט; רמב"ם, מאכלות אסורות פ"ז הכ"ב-ד; טור וב"י, שר"ע ונר"כ, ק"ג, ד.
- טו. הרחבות נוספות באחרונים: פרט למנחת כהן הנ"ל (חלק א', פרקים ט-י); ר' חיים, מאכלות אסורות, פט"ו ה"א (בחלקו הראשון); שו"ת יביע אומר, ח"ז י"ד אות א'; מנחת שלמה, ח"א סימן י"ז; שו"ת רע"א סימן קס"ו; הר צבי י"ד צ"ד, צ"ה.

שנאמר : והא רולס בקימו .
 לאחר שנאמר : דלא נלטרו זיקי .
 שלא יתבקעו הטודות שלהם וילטרו
 לגולפי ולא יהבי להו ניהליה : דמטני
 כהדיסו . דאי נמי מלטרו זיקי לא
 יהיב להו גולפי : א"נ פריסדקי נקיטי
 כהדיסו . כלים רקיס לקבל היין
 היולא מן הטודות כשהן מתבקעין
 דלא איכפת להו אי מלטרו זיקי :
 דא"ל למברויא מעיקרא . רב איקא
 ריש נהרא הוה וא"ל למברויא לספן
 מעיקרא הרי ימים רבים כל עת
 שיגיעו אנשים הללו העבירים בחנם :
 קיטרי . קיטרי סימן הוא מוסר להם
 ומכירם הספן ומעבירם ואיהו לא
 טרח מידי : **מתני'** ידיחס . במיפ
 ואס היו מבוקעות אסורות : וכן יין
 שנפל לחוך החומץ כו' לא גרס :
 גרונרוס . חאנים יבשים : כל
 שבהנאסו בנותן טעם . שנהגה
 בטעמו של איסור דהיינו בנותן טעם
 לשבח אסור (ב) וכל שאין בהנאסו
 בנותן טעם שנהגה בטעמו : כגון
 חומץ שנפל לחוך גריסין . דעתן
 טעם לפגם הוא מותר : וכן היו
 עושין כו' לא גרסי' במתני' : **גמ'**

מעיקרא א"נ דנקיטי ביה קיטרי : **מתני'** יין
 נסך שנפל ע"ג ענבים ירהן והן מותרות ואם
 היו מבוקעות אסורות **נפל** ע"ג תאנים או
 על גבי תמרים אם יש בהן בנותן טעם
 אסור ומעשה בביתום בן זונן שהביא גרונרות
 בספינה ונשתברה חבית של יין נסך *ונפל
 על גביהן ושאל לחכמים והתירום **זה** הכלל
 כל שבהנאתו בנותן טעם אסור כל שאין
 בהנאתו בנותן טעם מותר **כגון** חומץ
 שנפל ע"ג גריסין : **גמ'** מעשה לסתור חסורי
 מיחסרא והכי קתני ***האם** נותן טעם לפגם
 הוא מותר ומעשה נמי בביתום בן זונן שהיה
 מביא גרונרות בספינה ונשתברה חבית של
 יין נסך ונפל על גביהן ובא מעשה לפני
 חכמים והתירום ההוא כרי דחיטי דנפל
 עליה חביתא דיין נסך שרייה רבא לזבוגיה
 לעובדי כוכבים איתיביה רבה בר ליואי לרבא
***בגד** שאבד בו כלאים *ה"ז לא *ימכרנה
 לעובדי כוכבים ולא (ה) יעשנה מרדעת לחמור
 אבל עושה אותו תכריכין למת מצוה לעובר
 כוכבים מ"ט לא דלמא אתי לזבוגיה
 לישראל ה"נ אתי לזבוגיה לישראל הדר
ישראל למיטחינהו ולמפינהו ולזבוגינהו

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף סה עמוד ב

גמרא מסכת עבודה זרה דף סז עמוד א – דף סח עמוד א ותוס' ד"ה "ואידך"

תיהא דאסרנא כפת חמה וחצית פתוחה דמי : **כפי הלכתא** . לטותן טעם לפגם מותר : חומץ פוגם גריסין רותחין ומשביח את הלוגן : **והרתיחין** . על האור אחר שגבל החומץ לחוכן : **וכן סיו עושין** . ותיטין חומץ לתוך הגריסין לוגן והיה משביחין

מחלמך בסמוך מדברי כולן נלמוד גוהן טעם לפגם מותר ומאי מדברי כולן ופי משום דמפרשין למתני' ליהו סברי לה אלא מדגרי' הכי הלכתא נימא(ג) מדר' יהודה שמעי' בהדיא וכן מדר' יוחנן

בהדיא בסמוך דקאמר אס ריבה עותן טעם לפגם מותר ומסתמא רבה בר בר חנה ורז ("אידן) גמי שבאו לפרש המסנה כמו כן אולי בשיטתייהו :

נעשה כמו שהשביח כו' . תימה אמאי נקט האי לישנא

דהא ודאי משביח הוא וי"ל לפי שתיקך השבח לא הוי עד לאחר שירתיחו וילגטו :

וקוראין אותו שחליים . לפי שהיו רגילין להניח בו חומץ כמו בשחליים כדאמרינן לעיל גבי

"(תחלי) אי איכא בהו חלא מיגרי בהו ואשמעינן רב דימי שהיה משביח מן החומץ :

אמר ריש לקיש ג"ט לפגם . (ד) לא שזכר לומר שהקדירה נפגמת מחמת דבר אחר כו' להאי

לישנא קמא הוי לחומרא וה"ק מה שהתירו חכמים פגם לא מיירי בפגם שיש לתלותו בדבר אחר כגון בחסרון מלח או ביתרון כי אורו פגם ודאי

לא התירו כמו שאילו היתה כתקונה ממלח ותבלין היה האיסור טון בהם טעם לשבח אלא איזוהו פגם שמוחר כל שאינה חסירה כלום ואינה נאכלת מפני זה פירוש שהאיסור פוגמה ואינה נאכלת לאו דוקא שאינה נאכלת כלל

אלא כלומר שכפגמת ואיכא דאמרי אמר ר"ל עותן טעם לפגם שאמרו אין אומר קדירה זו דלקולא קאמר וה"ק

אין תולין הפגם בדבר אחר כדי לאכור שיאמרו אין הפגם מחמת האיסור אלא מחמת יתרון או חסרון

מלח ואילו היתה כתקונה לא היה האיסור פוגמה ואיסור אין אומרינן קך אלא כיון שהיא פוגמת עכשיו כמו שהיא בין שיהא חסירה או יתירה מלח מותר :

א"ר יוחנן כל שטעמו ומשאו אכור ולוקין עליו טעמו ולא משאו אכור ואין לוקין עליו . פי' רש"י בפרק גיד הנשה (מולין דף נה); מבאין דטעם כעיקר לאו דאורייתא ופי' כגון(ה)חלב שגבל לתוך בשר או חלב שגבל גימוח שאין ממש בעין ואין נראה

מה שפי' רש"י חלב שגבל לתוך בשר דאפילו לפירוש רש"י דטעם כעיקר לאו דאורייתא מודה בבשר בחלב דהוי דאורייתא דדרך ביטול אסרה תורה כדאמר בשמעתא דטיפת חלב כו' פי כל הבשר

טעמו

דברי הכל אסורה בפת צוננת וחבית מגופה דברי הכל מותרת לא נחלקו אלא בפת חמה וחבית מגופה בפת צוננת וחבית פתוחה והא דידי נמי כפת חמה וחבית פתוחה דמי : זה הכלל כל שבהנאתו בנותן

מעם כו' : אמר רב יהודה אמר שמואל הכי הלכתא ואמר רב יהודה אמר שמואל לא

שנו אלא שנפל לתוך גריסין רותחין **"אבל**

ישהשביח ולבסוף פגם ואסור וכן כי אתא רבין אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן לא

שנו אלא שנפל לתוך גריסין רותחין אבל נפל לתוך גריסין צוננן והרתיחין נעשה כמי

שהשביח ולבסוף (ה)פגם ואסור וכן כי אתא רב דימי כו' וכך היו עושין בערבי שבתות

בציפורי וקוראין אותם שחליים אמר ריש לקיש נותן מעם לפגם שאמרו לא שיאמרו

קדירה זו חסירה מלח יתירה מלח חסירה תבלין יתירה תבלין אלא כל שאין חסירה כלום ואינה נאכלת מפני זה ואיכא דאמרי

אמר ריש לקיש נותן מעם לפגם שאמרו אין אומרינן קדירה זו חסירה מלח יתירה

מלח חסירה תבלין יתירה תבלין אלא **"השתא** מיהא הא פגמה אמר ר' אבהו אמר

רבי יוחנן **"בל** שטעמו וממשו אסור (*לוקין) עליו וזהו כוית בבדי אבילת פרס

טעמו

שני ימים ואין לוקין דקיס להו לרבנן דאכילת פרס הוי שיעור שהיית אכילה ופרס הוא חגי ככר של עירובי תחומין ושיעורו חכמים ככר מג' לקב חיה לבית המנוגע שנאמר בה והאוכל

בבית יכבם בגדיו פרשוהו חכמים לשהיה זה שיעור אכילה כדתניא והאוכל בבית והשוכב בבית אין לי אלא שוכב ואוכל לא אוכל ולא שוכב מנין הלמוד לומר יכבם את בגדיו ריבה

אם קן מה הלמוד לומר האוכל והשוכב ליתן שיעור לשוכב כדי אכילה וכמה היא אכילה כדאמר פרס והוא ארבע זינים :

טעמו

ורב דימי קאמר לה : **לא שיאמרו כו'** . חומרא היא כלומר לא שזכרו לתת פגם בתבשיל מחמת דבר אחר כגון שהיא חסירה מלח או יתירה דאם נפגם מחמת דבר אחר אין תולין הפגם באיסור ואסור : **אלא** . איזוהו טעם לפגם שמוחר : **כל שאינה חסירה** . שום תקון ואינה נאכלת מפני זה כלומר

ואיסור זה פוגם טעמה ואינה נאכלת לאו דוקא רבין דפגימתה פורתא קרי לה אינה נאכלת : **ואיכא דאמרי** . הא

דריש לקיש לקולא : **נותן טעם לפגם**

שיאמרו אין אומר כו' . כלומר אין תולין הפגם בדבר אחר לומר חסירה היא מלח ואילו היתה כתקונה לא היה זה

האיסור פוגמה שהמלח היה מכתל את פגימת טעם האיסור ומתקנו אלא כיון דטעם האיסור פוגמה עכשיו כמות

שהיא הוי פגם ומותרת : **כל שטעמו ומשאו**

(ג) **לוקין עליו וזהו כוית בכדי אכילת**

פרס . ועל כגון זה נאמר שיעור כוית בכדי אכילת פרס הלכה למשה מסיני

שאם יש בבשיעור פרס של תבשיל כוית מן האיסור לוקין עליו אע"פ שאין כוית של איסור נאכל בבית אחת כיון דאינו

שורה באכילתו משהתחיל לאוכלו עד שגמרו אלא כדי אכילת פרס מנטרפת

אכילתו ולוקה אבל אם אין בכדי אכילת פרס של תבשיל איסור הואיל ושהיה באכילתו כוית יותר מכדי

אכילת פרס הו להו כשהי אכילתו של

שני ימים ואין לוקין דקיס להו לרבנן דאכילת פרס הוי שיעור שהיית אכילה ופרס הוא חגי ככר של עירובי תחומין ושיעורו חכמים ככר מג' לקב חיה לבית המנוגע שנאמר בה והאוכל

בבית יכבם בגדיו פרשוהו חכמים לשהיה זה שיעור אכילה כדתניא והאוכל בבית והשוכב בבית אין לי אלא שוכב ואוכל לא אוכל ולא שוכב מנין הלמוד לומר יכבם את בגדיו ריבה

אם קן מה הלמוד לומר האוכל והשוכב ליתן שיעור לשוכב כדי אכילה וכמה היא אכילה כדאמר פרס והוא ארבע זינים :

טעמו

הלמוד וביי מסכת עבודה זרה דף סז עמוד א

שמבשל חזרוע ברובות ומקמת (ה)היך עמו ושאר האיל חוץ לרובת והשחא חוץ חזרוע מחבטל בס' שאין כל קך מן איל עמו ברובות והשחא איכא טעמא ואפ"ה שרי והיהא דהכא טעמו ולא ממשו מיירי בזמן במיט דבטל ברובא מדאורייתא כדלמרינן פרק התערובות (נחמס 77 עט.) אמר רבנן ברובא כגון מין במיט פי' דמן התורה הוא ברובא אבל מדרבנן הוא בס' כדלמך רב פרק גיד הגשה (חולין 77 קא) דהוי בס' ולקך אין לוקין עליו וה"ה דלפניו אם היה טעמו וממשו של איכור בעין דלין לוקין עליו אח"כ מכירו ונקט טעמו ולא ממשו לאשמועינן דלפניו הכי איכורא איכא וע"ל דקטק הכי משבו(ג)דהייט מילתא דפסיקא היא דלין לריך לפרש אם אינו מכיר דאי הוה נקיט בהאי גוונא טעמו וממשו הוה משמע בפ"י אפילו אם היה טעם האיכור וממשו בעין וכל כן נקט טעמו ולא ממשו דמילתא דפסיקא היא וטעמו וממשו לוקין עליו מיירי כמו כן שמכיר ממשו של איכור אבל בזמן בשאיט מיטו הוה טעם גרידא דאורייתא ולוקין עליו ועוד א"ר אליהו דשפיר מיתוקמא הכא בזמן בשאיט מיטו והכי פירושו טעמו ולא ממשו כגון שאין כוזה איכור בתוך כדי אכילה פרס אין לוקין עליו וטעמו וממשו לוקין עליו

טעמו ולא ממשו . כגון חלב שנפל לקדירה או חלב שנפל למוח שאין ממשו בעין : ואם ריבבה טעם לפגם . הא ריבבה קולא משמע שאפ"פ שנפגם מחמת דבר אחר אם הוטייל איכור זה לרבות את הפגם מותר : פליגא כפרא דר"ש בן לקיש . דלין אמר חסידה מלח יסירה מלח : תורה אור מדברי כולן נלמד . רב יהודה ורבה בר בר חנה ורב דמי ור"ש לקיש ורבי אבהו : מכלל דאיכא למאן דלמך כו' בתמיה מדאילתריך רב כהנא למימר מדברי כולן נלמד מכלל דאיכא למאן דפליג : יליף מגיעולי עובדי כוכבים . דרמנא חסרינהו בכלי מדין דכתיב כל דבר אשר יבא בלש גו' דמשמע הואיל ושחתם עובד כוכבים בכלי זמין לריך להרמיח כדי שילגעט גיעול שבלע : לאו נותן טעם לפגם הוא . בתמיה דהא פשיטא לן כל תבשיל שלן לילה אחד נפגם טעמו ועובר זורחו : בת יומא . שביטל בה עובד כוכבים היום דלא נפגם : ואידך . אי אפשר דלא פגמה פורתא בתבשיל הבא אחרינו ואפ"ה אכר רחמנא : שאינה

טעמו ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו ואם ריבבה טעם לפגם מותר ולימא אם נתן טעם לפגם מותר הא קמשמע לן דאע"ג דאיכא מילי אחרנייתא דלפגם בהדיה והלבחא כלישנא בתרא דריש לקיש אמר *רב כהנא מרברי בולם נלמד **נותן טעם לפגם מותר א"ל אבוי בשלמא מכולהו לחוי אלא דר"ל אמרו קאמר וליהלא סבירא ליה מכלל דאיכא למ"ד נותן טעם לפגם אסור אין והתניא אחד נותן טעם לפגם ואחד נותן טעם לשבח אסור דברי ר"ש אמר לשבח אסור ולפגם מותר מ"ט דר"מ גמר מגיעולי עובדי כוכבים גיעולי עובדי כוכבים לאו נותן טעם לפגם הוא ואסר רחמנא ה"ג לא שגא ואידך כדרב הונא בריה רב חי"א *אמר רב הונא בריה רב חי"א אסרה תורה אלא קדירה בת יומא דלא לפגם הוא ואידך קדירה בת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא חאבלו כל גבלה לגר אשר בשעריך כל הראייה לגר קרויה גבלה שאין

מיירי דאיכא כוזה דאיכור בכדי אכילה פרס ומ"מ לה לקי בטעמו ולא ממשו אע"ג דטעם כעיקר דאורייתא דמיהא ידעינן דטעם כעיקר דאורייתא עובדי כוכבים דקאמך קרא תעבירו בלש דמשמע הוא אם לא תעבירו אסור ואין זה כי אם עקש בעלמא אבל לאו ליכא ולקך אין לוקין עליו וקשה לר"מ דמ"מ נימא כיון דהאדרהי קרא האדרהי לזוכתיה (ג) דלאו דנבילה ודחלב ושאר איכורי דהכי אמרינן בברכות (דף ע"ה וס"ג) גבי פסולי המוקדשין דכתיב תזבח וזכלתו בשר ודרישין תזבח ולא גיזה וזכלתו ולא ללכוד בשר ולא חלב וא"כ אגויה ליכא רק לאו הבא מכלל עשה כמו דגיעולי עובדי כוכבים ואפ"ה הניח דבברכות (ע"ט) הגוזז והעובד בפסולי המוקדשים סובג את הארבעים אלא ע"כ היינו טעמא דלוקין משום דבמקדשים תמימים כתיב לא תעבדו ולא תזבחו וכי המזמו ונפדו שרו דלאו הם חולין גמורין וקאמך קרא תזבח ודרישין ולא גיזה וא"כ האדר איכור גיזה ללאו דלא תזבח ומשום הכי לקי ומש"ה נמי בגיעולי עובדי כוכבים דלמך קרא תעבירו בלש פירוש הכלים הבלועים מן הנבילה וחלב ושאר איכורין ואם לא תעבירו בלש אסור תימא נמי דהאדרהי לאיכורייהו קרא ללאו דנבילה וחלב ושאר איכורין ואלשמיטת דלפיתת איכור מכלי הוא אסור ולעולם בלאו עוד יש מיישבים זה ופירשתי פרק גיד הגשה אבל לא יבולתי להאריך כי נראה בעיני שהאז גדול ביותר ולקך האזרכתי לכתב אכן יסייעני מלכא דעלמא לכתוב קדירה בת יומא ויהיה לנו כחומה : אר"א דרשב"ל אמרו קאמך וליה לא ס"ל . וא"כ דרב יומי נמי נימא הכי דלא שט קאמך דקאי' אמתניתין ואימא דליה לא ס"ל וי"ל כיון דאשכחנא ר' יוחנן דלמך לא שטו אמתניתין כמו כן חזוין לר' יוחנן דלמך בפירוש נותן טעם לפגם מותר ה"ג לרב דימי דלמך לא שטו ס"ל דמתן טעם לפגם מותר :

מברר דאיכא מ"ד נותן טעם לפגם אסור . יוא"ת ממי מיבעיא ליה הא רבי לעזיל פרק אין מעמידין (דף נ"ה) תנא בהדיא משנה שלימה דנותן טעם לפגם דלמך גבי שמן של עובדי כוכבים אסור ומפרש טעמא בגמרא משום שזליפתן שן כלים אוכבין אע"ג דהסם כלים אינם בני יומן ולקמן בסוף פירוקין (דף ע"ה) גבי וכולן נשחתו ביה עד שלא יטביל דמוק' חד ברייתא כמ"ד נותן טעם לפגם אסור וי"ל שרזה למלוא תנא שאמר כן בהדיא ועוד י"ל דה"ק מי איכא מ"ד נותן טעם לפגם אסור כי האי גוונא שאפילו היה האיכור בעין היה לפגם ולא דמי לשמן דלעיל דשמן אם היה איכור בעין היה לשבח כדפרישית לעיל : ואידך קדירה בת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא . ולהכי יליף מניה ר"מ לאסור פגם בעלמא משמע אבל לר"ש דשרי ס"ל דבת יומא לא פגמה כלל והא בהא תליא מ"ד נותן טעם לפגם אסור סבר דקדירה בת יומא פגמה פורתא ומאן דשרי פגם סבר דלא פגמה כלל ותימא בפרק אלו עוברין (פסחים דף מ"ד) פליגי ר"ע ורבנן דר"ע יליף טעם כעיקר מגיעולי עובדי כוכבים אסור ויפשיטא פגם רבני מגיעולי עובדי כוכבים דגיעולי עובדי כוכבים חידוש הוא דהא כל נותן טעם לפגם מותר והבא גבי גיעולי עובדי כוכבים אסרה רחמנא ורבי עקיבא סבר לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא דלאו נותן טעם לפגם הוא ורבנן קדירה בת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא הלכך היי חידוש והשחא כיון דסברי רבנן דהסם דבת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא אסר כן יליף מניה בעלמא דפגם אסור כדלמך הלא לרבי מאיר והכי קאמך הסם ורבנן דחידוש הוא דכל נותן טעם לפגם בעלמא מותר ויש לומר דלין הכי נמי דרבנן דהסם סברי דכל נותן טעם לפגם אסור היכא שאם האיכור בעין היה לשבח דילפי לה מגיעולי עובדי כוכבים דפגם אסור כדלמך הלא נותן טעם לפגם בעלמא מותר היינו פגם גמור שגם אם (ד)האיכור בעין הוא פגם דההוא פגם ליכא למילף לאסור מגיעולי עובדי כוכבים דפגמה פורתא דגיעולי עובדי כוכבים אם היה האיכור בעין היה לשבח והא דקאמך גיעולי עובדי כוכבים חידוש הוא אע"ג דלא דמי האי פגם לפגם בעלמא דמותר כדפרישית מ"מ אי לאו דגלי קרא דגיעולי עובדי כוכבים אסור היה מותר מן הדיון דמה לי אחוה פגם מה לי פגם אחר ואפ"ה אסריה רחמנא וכיון דאסריה רחמנא ילפינן מיהא (ה)דכולא זו דהייט פגם שאם היה האיכור בעין היה לשבח וקסברי רבנן דפסחים כמתני' דלין מעמידין ושלאש מתלוקת דבבר דר"מ דשמעתין סבר כל נותן טעם לפגם אסור אפילו כשהוא פגום גם כשהאיכור בעין דילף לה לגמרי מגיעולי עובדי כוכבים ומנבלה לא יליף כלל להסיר משום דמוק' לה למעוטי סרוחה דמעיקרא כדקאמך (ו)ור"ש מותר כל פגם אפי' כשהוא פגם דהשתא לפגם בעין כיון דהשתא לפגם הוא שרי דילף לגמרי מגיעולי עובדי כוכבים לא יליף כלל דקסברי קדירה בת יומא שאסרה תורה לא פגמה פורתא ורבנן דפסחים דפליגי ארבי עקיבא סברי דדבר שהוא פגם כשהאיכור בעין שרי דילפינן לה מנבילה אבל פגם דהשתא שאין האיכור בעין עכשיו אמנם היה לשבח כשהאיכור בעין אסור דילף לה מגיעולי עובדי כוכבים מקדירה בת יומא דפגמה פורתא וכן סוברה מתני' דלין מעמידין כרבנן כדפרישית וע"ל דרבנן דרבי עקיבא דפסחים פרק אלו עוברין היי ר"ש דשמעתין דשרי כל פגם כדפרישית והא דקאמך הסם דקדירה בת יומא פגמה פורתא ור"ש ל"ל על כרחך דלא פגמה כלל דאי פגמה א"כ ליהסר פגם כדמובח בשמעתין וכדפרישית י"ל דודאי גם ר"ש מורי דפגמה פורתא ומ"מ לא יליף מניה לאסור פגם בעלמא כגון שאינה בת יומא דאיכא פגם רבה דפגם רבה מפגם פורתא דבת יומא לא ילפינן הכי סבירא ליה לר"ש ור"מ סבר דילפינן פגם רבה מפגם פורתא ויחי דכפרשן דקדירה דפליגי בבת יומא אי פגמה אי לא זה אינו סבירא דאם כן נחוי אכן ועוד יש להביא ראיה לזה דמורה רבי שמעון דקדירה בת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא כדפרישית דאי לא פגמה כלל לר"ש גיעולי (ז)דכתב רחמנא ל"ל פשיטא כיון דהוי לשבח דמיתסר דטעם

הוא כעיקר וכו' להאי גופיה איצטריך דטעם כעיקר דמגייעולי עובדי כוכבים יליף ר"ש דטעם כעיקר כדלמור לר"ע פרק אלו עוברין א"א לומר כן דחי יליף ר"ש מגיעולי עובדי כוכבים טעם כעיקר א"כ תקשי לר"ש משרת דכתב רחמנא למה לי דהא לא איצטריך לטעם כעיקר כיון דמגייעולי עובדי כוכבים יליף לה ר"ש ואין לומר דאיצטריך משרת להיטרף מלמך לאיסור כדלמור ההס פ' אלו עוברין לר"ע ולעולם [י"יף מגיעולי עובדי כוכבים טעם] כעיקר (ו) דלמאי איצטריך משרת להיטרף מלמך לאיסור אי כשאוכל כוית מטעם האיסור הנבלע [כהיטרף היינו טעם כעיקר אין] כתיב וית לאיסור עם חיי וית להיטרף לא מלמך ומט"ה ספיר איצטריך להיטרף מלמך לאיסור דהא שמעינן לר"ש דלמור "כל שהוא למלקות וא"כ למ"ל היטרף מלמך לאיסור אלא ש"מ דמורה ר"ש דקדירה בת יומא נמי א"א דלא פגמה פורתא כדפרישית כך דקדק הר"ר שמואל מאזכור"א והר"ר יקר מקיט"ן דוחה דאיכא למימר דאכתי ספיר איצטריך משרת לר"ש א"ע" דסבר כל שהוא למלקות הא פ"ת בסמוך הייט דוקא כשהאיסור בעין אצל לא ט"י תערוכת כדמוכח מההיא דמייתי בסמוך בעילה וכלאי הכרס אין מלמך וכן ל"ל ע"כ דל"כ לא תמלא איסור כלל [בט"ל] לר"ש לא כרוכב ביבס ולא בס' בלא וכו' ספיר איצטריך משרת להיטרף מלמך לאיסור כגון כתיב וית שנבלע

שאינה ראוי לגר * שהסריחה אלמלא מדרשנים בטל איסורה: **סרוחה מעיקרא** - מוכת שחין מחיים דהאיל ואיפגמה מקורם שבה ליד כבלה לא חל עם כבלה עליה אבל היבא דאיסור מעיקרא חו לא פקע איסור משום פגם: **מחלוקת** - דר"מ ור"ש: **כפוגם מעיקרו** - משעה שנפל לחוכו: **וסא ככא דפוגם מעיקרא כוא ופליגי** - דקתי אסור לרבנן: **ר' יוחנן** - אדעולא אחא לאיפלוגי: **איסא לדר' יוחנן** - דמוקי פלוגתייהו בפוגם מעיקרו: **שאור של חולין שנפל לתוך הפיסה וסימלה** - כראוי ואח"כ נפל של תרומה או של כלאי הכרס אסור: **ור"ש מסיר** - שהחמילה יותר מדאי ונפגמה: **וסא ככא** - דהאי שאור משעה שנפל ביה פגמה שהרי מחומלת כבר וקאסר ר"מ: **וראוי להחמיר כה פיסה אחרת** - של תרומה הלכך חימוץ דיותר מדאי א"ע" שפגם הוא לענין (ב) אכילה שבהוא לענין חימוץ פיסה אחרת: **שאור של תרומה ושל חולין שנפלו** - ביחד לתוך העיסה ויש בכל אחד כדי לחמן וחימוץ יותר מדאי (ג) לפוגמה **ר"ש מסיר** - שפגמה: **נפל של תרומה חמלה ד"ס אסור** - הואיל ומשביחה בתחלה א"ע" שחזר והועיל לפוגמה כשנפל שאור של חולין אחריו ושניהם פגמהו אי משביח ולבסוף פגם ואסור ולקמן פריך אס כן רישא נמי (ד) ר"ש הרי השביח של תרומה עם של חולין חמלה: **נפל של חולין** - (ה) וחימוץ: **ואחרי כן נפל של תרומה** -

שאין ראוי לגר אינה קרויה נבלה ור"מ ההוא למעוטי סרוחה מעיקרא * סרוחה מעיקרא לא צריכא מיעוטא עפרא בעלמא הוא אמר עולא מחלוקת שהשביח ולבסוף (פ) פגם אבל פגם מעיקרא דברי הכל מותר איתביה רב חגא לעולא יין שנפל לתוך עדשים והומץ שנפל לתוך גריסין אסור ור"ש מתיר והא הבא פגם מעיקרא הוא ופליגי אמר עולא חגא לא מידע ידע מאי קאמרי רבנן תיובתא קא מוטיב הכא במאי עסקינן כגון שנפל לתוך גריסין צונגין ודדתיחם נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם ואסור ור' יוחנן אמר בפוגם מעיקרא מחלוקת איבעיא להו בפוגם מעיקרא מחלוקת אב"ל השביח ולבסוף פגם דברי הכל אסור או דלמא בין בוו ובין בוו מחלוקת תיקו אמר רב עמרם אפשר איתא להא דר' יוחנן ולא תניא לה במתניתין נפק דק ואישבח (*דתניא) **שאור של חולין שנפל לתוך העיסה ויש בו כדי להחמיץ והחמיצה ואח"כ נפל שאור של תרומה או שאור של כלאי הכרס ויש בו כדי להחמיץ אסור ור"ש מתיר והא הבא פגם מעיקרא דא ופליגי א"ר זירא שאני עיסה הואיל**

המדרש ברי סבת עובדי ודודי סו עמוד א

תורת הבית הארוך בית ד שער א דף יט

מיבעי ליה למעוטי סרוח מעיקרא ורבי שמעון סרוחה מעיקרא לא צריכה מיעוטא עפרא בעלמא הוא. וקיימא לן כר"ש דרבי אבהו ורבי יוחנן וריש לקיש הכי אית להו ורב כהנא נמי אמר מדברי כולם נלמוד נותן טעם לפגם מותר ועוד דבהדיא אמר רבא התם והלכתא נותן טעם לפגם מותר. פגם זה שאמרו לא שפוגם לגמרי עד שאינו נאכל מחמת פגם זה אלא אפילו פוגם קצת שהרי קדירה שאינה בת יומה אינה פוגמת אלא מעט ואפילו הכי אמרו דקדירה שאינה בת יומה אינה אוסרת. ואם תאמר והלא נותן טעם לפגם מנבלה גמרינן לה וסתם נבלה הראוי לגר שמה נבלה. לא קשיא דהתם היינו להתייר בפני עצמה והילכך עד דמיפגמה לגמרי מאכילת גר אוסרה אבל איסור תערובת

דברים הפוגמין אינן אוסרין תערובתן ואפילו נמחה גופו של איסור בתוך ההיתר. שנינו בפרק השוכר שבע"א זה הכלל כל שהוא בהנאתו בנותן טעם אסור וכל שאינו בהנאתו בנותן טעם מותר כגון החומץ שנפל לגריסין. ושנינו בברייתא אחד נותן טעם לפגם ואחד נותן לשבח אסור לפגם מותר מאי טעמא דר"מ גמר מגיעולי נכרים גיעולי נכרים לאו טעמא בעלמא הוא ואסור הכי נמי לא שנה ואידך כדרב הונא בר חייא דאמר לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומה דלאו לפגם היא ואידך קדירה בת יומה נמי מיפגם פגמה ורבי שמעון מאי טעמיה דתניא לא תאכלו כל נבלה נבלה הראוי לגר קרויה נבלה שאינה ראוי לגר אינה קרויה נבלה ורבי מאיר ההיא נבלה

שהולכין בו אחר נתינת טעמו כיון שנותן טעם לפגם כל שהוא בתערובתו מותר לפי שאינו נותן טעם דאדרבה פוגם. ודוקא כשנתערב איסור מועט לתוך היתר מרובה אבל איסור מרובה לתוך היתר מועט ואפילו מחצה על מחצה מסתברא שאין אומר בזה נותן טעם לפגם מותר עד שיפגום לגמרי כנבלה (עד) לגר. ואם תאמר אם כן קדירה שאינה בת יומה שאינה אוסרת משום דנותן טעם לפגם הוא ולא אסרה תורה אלא קדרה בת יומא אמאי והא כולה משערין דאי במאי דנפק מינה לא ידעין ואם כן מאי טעמא שרינן דהא ליכא רובא דהיתירא. "ל כיון דליכא אלא טעמו של איסור ולא ממשו בכל ענין שרי דהא לא אסרת לה אלא מחמת טעמו וטעמו בתערובתו דוקא בשיש בו בהנאתו בנותן טעם אסרו הא לאו הכי שרי. וכן אעפ"י שאין איסור זה לבדו פוגמו אלא בצירוף דברים אחרים והוא מסייע בפגימה הרי זה מותר דגרסינן התם אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן כל שטעמו וממשו אסור ולוקין עליו וזהו כזית בכדי אכילת פרס טעמו ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו ואם ריבה טעם לפגם מותר. ואקשינן ולימא ואם נותן טעם לפגם מותר ופרקינן הא קמשמע לן דאע"ג דאיכא מילי אחרנייתא דפגמי בהדיה. וגרסינן נמי התם אמר רבי שמעון בן לקיש נותן טעם לפגם שאמר אין אומרין קדירה זו חסרה מלח יתרה מלח חסרה תבלין אלא כל שאינה חסרה כלום ואינה נאכלת מפני

בדק הבית על תורת הבית בית ד שער א דף יט עמוד א

בענין נותן טעם לפגם מותר, כתב המחבר פגם זה שאמרו לא שפוגם לגמרי עד שאינו נאכל מחמת פגם זה אלא

זה כלומר שיהא כל הפגם מחמת איסור זה איכא דאמרי אמר רשב"ל נותן טעם לפגם שאמרו אין אומרין קדירה זו חסרה מלח יתירה מלח חסרה תבלין יתירה תבלין אלא השתא מיהא הא פגומה. ואמרינן הלכתא כלישנא בתרא דריש לקיש. דברים אלו שאמרנו דוקא בשפגם מתחלתו ועד סופו אבל השביח מתחלתו ואחר כך פגם הרי זה אסור שמשעה שנפל שם איסור והשביח אסור. וכדגרסינן התם אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא שנפל לתוך גריסין ורתחין אבל נפל לתוך גריסין צוננין והרתיחין נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם ואסור. ועולא דאוקי פלוגתא דר"מ ור"ש בשהשביחו ולבסוף פגם ולומר דאפילו בכי הא קא שרי ר"ש הא איתותב מהא דתניא שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לתוך העיסה ובזה כדי לחמץ ובזה לחמץ ונצטרפו וחמצו אסור ורבי שמעון מתיר נפל של תרומה תחילה דברי הכל אסור נפל של חולין ואחר כך נפל של תרומה אסור ור"ש מתיר. ודחינן לעולם הכא כדברי זירא דאמר שאני עיסה הואיל וראויה לחמץ בה כמה עיסות. תא שמע מסיפא היין שנפל לתוך עדשים וחומץ שנפל לתוך גריסין אסור ור"ש מתיר וכי תימא הכי נמי כדשני עולא לרב חנא בשהשביח ולבסוף פגם ומי פליגי והא קתני נפל תרומה תחלה דברי הכל אסור אלמא כשהשביח ולבסוף פגם לא פליגי אלא לאו שמע מינה בפגם מעיקרו פליגי שמע מינה.

אפילו פוגם קצת שהרי קדרה שאינה בת יומה אינה אוסרת. וא"ת והלא נותן טעם לפגם מנבלה גמרינן לה וסתם

נבלה הראויה לגר שמה נבלה, לא קשיא דהתם להתירה בפני עצמה והילכך עד דמיפגמה לגמרי מאכילת גר אסירא אבל איסור תערובת שהולכין בו אחר נתינת טעמו כיון שנותן טעם לפגם כל שהוא פוגם בתערובתו מותר דלא חשיב נתינת טעם כיון שהוא פגום ע"כ. ואינו נכון כלל, דאם כן לפי דבריו פליטת קדרה זו שאינה בת יומה הוא שאינה אוסרת משום דנתינת טעם שלה אינו לשבח אבל מכל מקום הבלע עצמו כמות שהוא עד שלא נפלט איסור תורה הוא שהרי הבלע עצמו לא נפגם מכדי אכילת גר וכיון שכן ראוי היה שיהא אסור לבשל בה לבטלו עכשיו מחמת תערובתו דבר תורה אם תמצא לומר דאסור לבטל איסורין לכתחילה דאורייתא וכן בדין שלא יהא מותר דבר תורה לבטל לכתחילה חתיכת נבלה בשתי חתיכות היתר מין במינו ואנן בכל דוכתא קיימא לן דקדרה שאינה בת יומה מותרת דבר תורה. ועוד זו מנין לנו אחר ששיערה התורה פגם היתר באיסורין באכילת גר מנין להתיר באיסורי תורה בפחות מיכן לדידה דסבר וכתב דטעמו ולא ממשו דאורייתא. אלא דברים אלו אינן, אבל קדרה שאינה בת יומה שהותרה בשביל שהבלע שבה כיון שנשתהא מעת לעת בידוע שהוא פגום מכדי גר ואעפ"י שאין זה ניכר כהיתר שבה היינו הוא מפני שתערובתו זה של היתר מחפה עליו בכדי שאינו ניכר או מתוך רבוי של היתר זה אבל ודאי בלע עצמו נפגם כדי גר או יותר וכיון שכן א"א לאסור שאין לך דבר שהותר מתוך שנפגם חוזר לאיסורו לעולם ואי אפשר שלא יהא הוא בגופו פגום לעולם ואפילו גורם לו דבר שלא יהא נרגש מכל מקום הוא בעצמו פגום ועיקרן של דברים הפך

ממה שכתב המחבר, דטפי קיל פגום בעין להיתירא מבלע כלי, דאלו נבלה שאינה ראויה לגר מותר לאכלה כשהיא בעין והכי מוכח בשבועות בההיא דאמר רבא שבועה שלא אוכל ואכל עפר פטור, ואלו בלע כלים אסור לכתחילה וצריכין הכשר מפני שבלעו מושבח בשעת בליעה ואף עכשיו אין פגמו נראה. עוד כתב דקדרה דלאו בת יומה אלו הוה מיתסרא בדידה משערין. וליתה דקדרה דלאו בת יומה מסתמא נתייבשה עד כדי שאין בפליטתה כדי נותן טעם, וכבר כתבתיה בפסחים בשמעתא דרב אשי קדרות בפסח ישברו. ומיהו הא דמקילינן בגמרא בענין נותן טעם לפגם דאמרינן ארשב"ל נותן טעם לפגם שאמרו לא שיאמרו קדרה זו יתרה מלח וחסרה מלח יתרה תבלין וחסרה תבלין אלא השתא מיהא פגומה, הא ודאי אתיא כהלכתא דקיימא לן דטעמו ולא ממשו דרבנן ולהכי מקילינן בה. כללא דמילתא כל היכא דשרינן נותן טעם לפגם לא סגי אלא בחדא מתרתי: או שהאיסור פוגם בגופו בכדי גר, או שפוגם בתערובתו בכדי שיעור זה אלא שמתוך ריבוי תערובות ההיתר אינו ניכר או שהאיסור בהיתר טעמו ולא ממשו והוי דרבנן ובהא בפגם כל דהו שרינן. והיינו דאמרינן בגמרא דלא שרינן באיסור פוגם בתערובתו בהיתר אלא בפוגם מתחילתו כגון חומץ אסור לתוך גריסין רותחין אבל חומץ לתוך גריסין צונן דמשביח והרתיחן דהשתא פוגם אסור דכיון שמשביח איסור זה בהיתר זה ונאסר ההיתר אף על פי שחוזר ונפגם אסור. ובמאי אילימא דנפגם כלו בכדי גר ומי עדיף האי היתר כי איתסר ליה מדברים האסורים מעיקרן דשרו בשנפגמו אלא ודאי בפגם מועט.

וכשפוגם מתחילתו מותר משום דטעמו ולא ממשו דרבנן ואקילו ביה להיתירו בפגם מועט אבל השביח מתחילה ונאסר הכל לא שרינן ליה בפגם מועט. ומסתברא דאית ליה לשמואל חתיכה עצמה נעשית נבלה בכלהו איסורין לבד מבב"ח דאית ליה ביה אפשר לסוחטו

הר"ן על הר"ף מסכת עבודה זרה דף לב עמוד א

מתני' זה הכלל כל שבהנאתו בנותן טעם. שנהנה בטעמו של איסור דהיינו נותן טעם לשבח אסור:

וכל שאין בהנאתו בנותן טעם. שאינו נהנה בטעמו של איסור כגון חומץ שנפל לתוך גריסין שנותן טעם לפגם מותר:

גמ' אמר רב יהודה אמר שמואל הכי הילכתא. כלומר דנותן טעם לפגם מותר ואף על גב דליכא דפליג עלה במתני' אמר הכי משום דהיא מילתא דרבנותא ודכוותה אשכחן ביבמות:

לא שנו אלא שנפל לתוך גריסין רותחין. חומץ פוגם גריסין רותחין ומשביח את הצונן:

נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם. נ"ל דה"ק לא תימא כיון שסוף חומץ זה לפגום כשירתיח הגריסין שנראה אותו כפוגם מתחלתו אלא נעשה כתבשיל שהשביח מחמת האיסור ולבסוף נפגם מעצמו דאסור עד שיפסל מלאכול לאדם:

לא שיאמרו קדרה זו חסירה מלח יתירה מלח. חומרא היא לומר דלא שיוכלו לתת פגם בתבשיל מחמת ד"א כגון שתהא חסירה מלח או יתירה דבכי האי גוונא אפשר שאילו היה התבשיל כתקנה לא היה תערובת איסור זה פוגם בו הלכך לא שרינן נותן טעם לפגם א"כ היה הפגם בענין שאפילו בתבשיל שהיה כתקנה היה פוגם:

מותר ולהכי אמרינן בהא דכיון דאיתסר איתסר. אי נמי אפשר דלא אסרינן בהשביח ולבסוף פגם אלא בשני דברים מושבחים והתערובת הוא שפוגמן ואין בהם פגם כלל בגופן אלא מחמת התערובת.

ואיכא דאמרי הא דריש לקיש [לקולא] דנותן טעם לפגם שאמרו אין תולין הפגם בדבר אחר לומר חסירה היא מלח או יתירה ואילו היה כתקנה לא היה איסור זה פוגמה שהמלח היה מבטל פגימת טעם דאיסור ומתקנו אלא כיון דטעם האיסור פוגמה עכשיו כמות שהוא הוי פגם ושרי:

ודאמרינן כל שאינה חסרה כלום ואינה נאכלת מפני זה. פירש רש"י ז"ל דלאו דוקא אינה נאכלת אלא כל שנפגם טעמה מפני זה שרי וראיה לדבריו מקדירה שאינה בת יומא דקרינן לה נותן טעם לפגם ובודאי שאינה פוגמת התבשיל כל כך עד שלא יהא נאכלת ובקדירה בת יומא נמי אמרינן אי אפשר דלא פגמה פורתא אלמא דפורתא דפגם שרו וראיה לדבר עוד משמן ודבש וקורט של חלתית ודומיהן שהתירו בפרק אין מעמידין (דף לח ב) משום נותן טעם לפגם ובודאי שאינן נפסלין מאכילת אדם שהרי כולן נאכלין הן אלמא כל דאיכא פורתא דפגם שרי ואף על גב דנותן טעם לפגם מנבילה גמרי לה וכל שראויה לגר שמיה נבלה ואף על פי שנפגמה התם היינו טעמא מפני שנאכלת בפני עצמה ולפיכך אסורה עד שתפגם מאכילת גר אבל איסור תערובת שהולכין בו אחר נתינת טעם כל שטעמו פוגם התבשיל קצת מותר לפי שאינו

נותן טעם דאדרבה פוגם הוא אבל עדיין צריך ליישב היכי גמרינן לה מנבילה ונ"ל דהיינו טעמא דמה מצינו בנבילה שלא אסרתה תורה אלא כשהיא ראויה לגר מפני שהאוכלה נהנה מן האיסור אף על פי שהיא נפגמה קצת אבל כל שאינה ראויה לגר כיון שאינו נהנה מן האיסור התירתה תורה ואף ע"פ שחל עליה איסור מתחלה אף באיסור שנ"ט בהיתר כיון שההיתר נפגם קצת מן האיסור נמצא שזה שאוכלו אינו נהנה מן האיסור אלא מצטער עליו הלכך שרי אף על פי שחל איסור מתחלה באותו דבר שנתערב בהיתר ולפ"ז קרוב אני לומר

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קג סעיף ב

פגם זה אין צריך שיפגום לגמרי עד שיהא קץ לאכלו, אלא אפילו פוגם קצת אינו אוסר תערובתו. ויש מי שאומר דהיינו דוקא כשנתערב איסור מועט עם היתר מרובה, אבל איסור מרובה לתוך היתר מועט, ואפילו מחצה על מחצה, אין אומרים נותן טעם לפגם מותר, עד שיפגום לגמרי שאינו ראוי למאכל אדם. ואם אין שם ממשות של איסור, אלא טעמו בלבד, אפילו איסור מרובה והיתר מועט, מותר אם פוגם קצת. ויש מי שחוכך (פי' מקוה להחמיר, ואוסר) לומר שאם הגדיל האיסור מדתו של היתר עד שהוא משביח יותר כשאוכלו בגודל מדתו ממה שהוא פוגם בהפסד טעמו, אסור, עד שיפסל מלאכול אדם. במה

ט"ז על שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קג סעיף ב

(פמ"ג) ויש מי שחוכך כו'. פי' דפליג על מה שכתב תחילה אם יש שם גוף האיסור ובטל ברוב מהני פגם קצת וזה ס"ל דאפי' הכי אסור דהא נהנה מגוף האיסור במה שיש לו טפי לאכילה ויהיה

שאם הגדיל איסור מדתו של היתר עד שהוא משביח יותר כשאוכלו בגודל מדתו ממה שהוא פוגם בהפסד טעמו אסור עד שיפסל מלאכול לאדם כנבילה וכי אמרינן דבפגם כל שהוא סגי היינו כשפוסל יותר בקלקול טעמו ממה שמשביח בגודל מדתו אבל הרשב"א ז"ל התיר בספר תורת הבית הארוך כל שההיתר מרובה מן האיסור וקא יהיב טעמא [לפגם] דאי משום ממשו דאורייתא ברובא בטיל ואי משום טעמא אין כאן נ"ט כיון שהוא פוגם אלו דבריו ז"ל ואין דעתי נוחה בהיתר זה:

דברים אמורים, שפוגם מתחלתו ועד סופו, אבל אם השביח ולבסוף פוגם, או פוגם ולבסוף השביח, אסור. הגה: י"א אף על גב דהאיסור נ"ט לפגם והמאכל מותר, מ"מ הקדרה אסורה ואם בשלו בה אח"כ תוך מעת לעת תבשיל שהאיסור הראשון נותן בו טעם לשבח, נאסר התבשיל השני אם לא היה בו נגד האיסור הראשון. אבל אם נערו התבשיל הראשון בכף, ותחבו אח"כ הכף לתבשיל שני שהוא ג"כ פוגם, לא נאסרה הקדרה. וכן בדבר שאין לו טעם כלל, כגון היורה שמתכין בו הדבש, אף על פי שיש שם רגלי הדבורים, לא נאסרה היורה וכל כיוצא בזה. (שם בארוך).

נהנה טפי מרובי אכילה שמחמת האיסור יותר מן הקלקול שמקלקל לו קצת בטעם אסור וכאלו לא הוה רוב וצריך שיפגום לגמרי כנבילה:

חמרא חדתא - בנותן טעם ו ניכר הוה שיעורא בששים :
מבלל דרישא בנותן טעם עסקין . יש שהיו מפרשים דכל איסור דהוה שיעורא בששים :
 מותר דהא אין לך טעם בטל יותר ממהו בחלק (ד) ה"ה נותן טעם לפגם ומפרש כאן מכלל דבנותן טעם עסקין דלכך מותר ב' וחד דהרומה ונפלו זה זורה אור

המרצ עתיקא בענבי דברי הכל בנותן טעם חמרא חדתא בענבי אביי אמר במשהו ורבא אמר **בנותן** טעם אביי אמר במשהו בתר טעמא אולינן אידי ואידי חד טעמא הוא (ה) דהוה ליה מין במינו ומין במינו במשהו ורבא אמר בנותן טעם **בבתר** שמא אולינן והאי שמא לתוד והאי שמא לתוד וה"ל מין בשאינו מינו ומין בשאינו מינו בני"ט תנן יין נסך שנפל ע"ג ענבים כו' קס"ד חמרא חדתא בענבי מאי לאו בני"ט לא במשהו הא מדקתני סיפא זה הכלל כל שבהנאתו בנותן טעם אסור כל שאין בהנאתו בנותן טעם

בשאיין בהנאתן בנותן טעם דאי בנותן טעם דהא אפילו לפגם אסור ואין ראייה מכאן דלא דיין הכא אלא מדמפליג בסיפא דהכי מכלל דרישא ב' ד' דהכי איכרי מתני' ועוד דמשהו מין במינו אין הטעם בטל כלל אפילו בחלק כיון שהטעם שזה אצל לפגם הטעם בטל ובחמץ בפסח לספרים דגרסי במשהו כר"ב (פסחים דף ג) אע"ג דשלא במינו אסור במשהו אע"פ שהטעם בטל מ"מ אין לאסור טעם לפגם שלא יהא טפל חמור מן העיקר דשלא במינו אינו אסור אלא אטו מיט אלא ודאי אין חילוק דכל טעם טעם לפגם מותר: **תבלין** של ב'

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף סו עמוד א

שו"ת הרשב"א חלק א סימן תצט

ולענין מה שאמרת חמץ פגום שנתערב משהו בפסח ואינו בעין. אם נחמיר עליו כיון שאיסורו במשהו אם לאו?
 לא נתברר לי פגם זה שאמרת מהו. אם הוא פגום גמור כגון פת שעפשה ויצא מתורת אוכל עפרא בעלמא היא ולא אסרה תורה עפרא בעלמא. ולא סוף דבר משהו אלא אפילו מחצה על מחצה או יותר. אבל אם אינו פגום גמור אוסר תערובתו באכילה אפילו במשהו כדעת

רבינו יצחק הזקן ז"ל. לפי שכל שהו במשהו ואינו מחמת טעמו אין חלוק בין טעם לפגם לשאינו לפגם שהרי אין הולכין בו אחר טעמו. ודבר ברור הוא לפי דעתי אף על פי שמקצת מרבתי ז"ל חלוקין עליו. וכמדומה אני שיש לו ראייה מפורשת מפלוגתא דרב ושמואל בקדרות בפסח ומסוגיא דאתמר עלה בגמרא. ואין מפרשין לחכם.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תמז סעיף י

נותן טעם לפגם, מותר גם בפסח. הגה: ויש מחמירין, וכן נוהגין באלו המדינות.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תמז סעיף י

טעם לפגם מותר וכו' - הטעם דנהי דהחמירו חכמים לאסור חמץ בפסח במשהו היינו משום דאע"ג דמשהו הוא מ"מ יש שם איסור עליו אבל כשהטעם פגום פקע איסורו לגמרי ואינו יכול

ובמקום שיש מנהג להחמיר, אפילו משהו ונותן טעם לפגם אסור.

לאסור התערובות אפילו באכילה ואפילו אין בתערובות ס' נגדו ודינו בפסח ככל הפרטים המבוארים ביו"ד סימן ק"ג לענין שאר איסורים ע"ש. והנה כ"ז הוא לענין התערובות אבל לענין החמץ עצמו

מבואר לעיל בסימן תמ"ב ס"ט ע"ש במ"ב:

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קג סעיף א

הגה: מיהו דברים החשובים כבריה או כיוצא בה, אם אינן פגומים בעצמן אף

פתחי תשובה על שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קג סעיף א

כיוצא בה אם אינן פגומים. ע' ש"ך שכתב כגון חהר"ל ודבר שבמנין וכה"ג וכתב הפמ"ג דר"ל כגון ב"ח ודשיל"מ ע"ש ולע"ד זה אינו דדשיל"מ אפילו פגום בעצמו לא בטיל דהא אין הטעם משום חשיבות ולא שייך לומר דהואיל ופגום בטיל חשיבותיה וכ"מ בספר תפארת למשה בשם אר"ה. וע"ש עוד שחלק על הרמ"א ופסק דבריה אף

פרי מגדים יורה דעה שפתי דעת סימן קג ס"ק ד

אבל כו'. וכן צירו טור בשם הרשב"א, ש"ך. דהוה כבעין:

ודע דקיי"ל כל אוכלין אם נפסד מאכילת אדם מותר מן התורה ומדרבנן אסור כדעת המנחת כהן בפ"ט מחלק א' וכן הסכים המשנה למלך בפ"ח ממ"א דין ח"י יע"ש, ואם ראויין ע"י הדחק למאכל אדם אסורין מן התורה כמו שביאר זה המנחת כהן שם. אלא שיש לי לדון ולספק אי לוקה כל שקצת ראוי, וכ"נ נבילה הראויה לגר כו' והמעין בפ"ד ממ"א ה"א דכתב נפסד מאוכל אדם פטור משמע הא ראוי ע"י הדחק מילקא לקי, וכ"ת דאי ראוי מן התורה אסור הא בורכא דהא לא פרט הר"מ ז"ל לומר אסור מדרבנן משמע כל שלא הגיע ההפסד כ"כ לקי עליה. ועיין פסחים דף כ"ד ע"ב אין סופגין כו', וקבעי לומר

דהוה שלא כדרך אכילה אף דנהנה, י"ל זה בהוה אמינא אבל באמת הטעם דזיעה הוא ולעולם אוכלין אסורין כל שראויין קצת לקי עלייהו מן התורה, וחלב חי אין ראוי כלל מיקרי ולא נהנה כלל (ויש לנו הרהורי דברים בפ"א מתרומות מ"ג בפירוש הר"מ מ"ש כי כן מנהגם ובר"ש שם וברכות ל"ח א' ואין העת האסף פה):

ויש לעיין בבשר וחלב וכלאי הכרם שלוקין שלא כדרך אכילה כלל אם נפסד בשר בחלב מאוכל אדם ונפל להיתר באין רוב אי דומה לזבובים ויתושים. ויראה דהר"מ כתב בפ"ד ממ"א ה"א בשר בחלב שעירב דבר מר והניח חלוקה שנפסד, משמע כל שנפסד אף בבשר וחלב עפרא הוא, ובפתיחה [ח"ג פ"ו] חקרנו בזה וצ"ע:

הוא שפטור איכא דאמרי א"ר אבדו אמר ר' יוחנן **יבל** איסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא דרך הנאתן למעוטי מאי אמר רב שימי בר אשי למעוטי *שאם הניח חלב של שור הנסקל על גבי מכתו שהוא פטור וכל שכן אוכל חלב חי שהוא פטור אתמר נמי אמר רב אחא בר *עוויה אמר רב אסי א"ר יוחנן הניח חלב שר שור הנסקל על גבי מכתו פטור לפי שכל איסורין שבתורה אין לוקין עליהם אלא דרך הנאתן אמר ר' זירא אף אנן נמי תגינ' ***אין** סופגין את הארבעים משום ערלה אלא על היוצא מן הזיתים ומן הענבים בלבד ואילו מתותים תאנים ורמונים לא מאי טעמא לאו משו' דלא קאכיל להו דרך הנאתן אמר ליה אבוי בשלמא אי אשמעינן פרי גופא דלא קאכיל ליה דרך הנאתו שפיר אלא הכא משום דזיעה בעלמא הוא אמר אבוי ***הכל** מודים בכלאי הכרם שלוקין עליהן אפילו שלא בדרך הנאתן מאי טעמא משום דלא כתיב בהו אכילה מתיבי איסי

בן יהודה אומר *מנין לבשר בחלב שהוא אסור נאמר כאן **ב** עם קדוש אתה ונאמר להלן **ואנש** קדוש תהיון לי מה להלן אסור אף כאן אסור ואין לי אלא באכילה בהנאה מנין אמרת ק"ו ומה ערלה שלא נעברה בה עבירה אסורה בהנאה בשר בחלב שנעברה בו עבירה אינו דין שיהא אסור בהנאה מה

הוא שפטור איכא דאמרי א"ר אבדו אמר ר' יוחנן **יבל** איסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא דרך הנאתן למעוטי מאי אמר רב שימי בר אשי למעוטי *שאם הניח חלב של שור הנסקל על גבי מכתו שהוא פטור וכל שכן אוכל חלב חי שהוא פטור אתמר נמי אמר רב אחא בר *עוויה אמר רב אסי א"ר יוחנן הניח חלב שר שור הנסקל על גבי מכתו פטור לפי שכל איסורין שבתורה אין לוקין עליהם אלא דרך הנאתן אמר ר' זירא אף אנן נמי תגינ' ***אין** סופגין את הארבעים משום ערלה אלא על היוצא מן הזיתים ומן הענבים בלבד ואילו מתותים תאנים ורמונים לא מאי טעמא לאו משו' דלא קאכיל להו דרך הנאתן אמר ליה אבוי בשלמא אי אשמעינן פרי גופא דלא קאכיל ליה דרך הנאתו שפיר אלא הכא משום דזיעה בעלמא הוא אמר אבוי ***הכל** מודים בכלאי הכרם שלוקין עליהן אפילו שלא בדרך הנאתן מאי טעמא משום דלא כתיב בהו אכילה מתיבי איסי

בן יהודה אומר *מנין לבשר בחלב שהוא אסור נאמר כאן **ב** עם קדוש אתה ונאמר להלן **ואנש** קדוש תהיון לי מה להלן אסור אף כאן אסור ואין לי אלא באכילה בהנאה מנין אמרת ק"ו ומה ערלה שלא נעברה בה עבירה אסורה בהנאה בשר בחלב שנעברה בו עבירה אינו דין שיהא אסור בהנאה מה

אסור נאמר כאן **ב** עם קדוש אתה ונאמר להלן **ואנש** קדוש תהיון לי מה להלן אסור אף כאן אסור ואין לי אלא באכילה בהנאה מנין אמרת ק"ו ומה ערלה שלא נעברה בה עבירה אסורה בהנאה בשר בחלב שנעברה בו עבירה אינו דין שיהא אסור בהנאה מה

אסור נאמר כאן **ב** עם קדוש אתה ונאמר להלן **ואנש** קדוש תהיון לי מה להלן אסור אף כאן אסור ואין לי אלא באכילה בהנאה מנין אמרת ק"ו ומה ערלה שלא נעברה בה עבירה אסורה בהנאה בשר בחלב שנעברה בו עבירה אינו דין שיהא אסור בהנאה מה

אסור נאמר כאן **ב** עם קדוש אתה ונאמר להלן **ואנש** קדוש תהיון לי מה להלן אסור אף כאן אסור ואין לי אלא באכילה בהנאה מנין אמרת ק"ו ומה ערלה שלא נעברה בה עבירה אסורה בהנאה בשר בחלב שנעברה בו עבירה אינו דין שיהא אסור בהנאה מה

ערלה לא היטה לה שעת הכושר . שהפרי הזה חנט באיסור ונגמר באיסור תאמר בבשר בחלב שיש לו שעת הכושר קודם שניתן בחלב : כלאי הכרם יוכימו . ובשמיטת חולין פריך ונימא ערלה חוכית וחזר הדין והתם מהרץ לה בכל הבשר ולקמן פריך ונימא מה לכלאי הכרם שכן לא היטה להם שעת הכושר : תורה אור

מה לערלה שכן לא היטה לה שעת הכושר . הקשה ריב"א גילף מערלה שהיטה לה שעת הכושר כגון נטל ענף מאילן של הישר שלא נגמרו פירותיו והרכיבו או נטעו ואומר כ"י דליתו אוסר אלא מה שגדל אחר שהרכיבו או נטעו וזה לא היה לו שעת הכושר והענף עצמו אינו נאסר אלא מפני

תערוכות האיסור ואם היה יכול להבדיל אותו הענף ממה שגדל אחרי כן היה מותר וכן כלאי הכרם אי לא היה עיקרו נאסר או מעביר ענין נקוב חסיד לא היה לו שעת הכושר שהאיסור הגדל אחרי כן לא היה לו מעולם שעת הכושר : מה לחמץ בפסח שכן ענוש כרת . ומשור הנסקל לא מצי למימר יוכיח דמה לערלה ולשור הנסקל שכן לא היה להם שעת הכושר לאכילה :

כרואי הכרם יוכיחו. בפ"ל הבשר (חולין קט"ו) פריך ונימא ערלה חוכית ומשני ונראה לר"י דהוה מצי למילף במה מצינו מכלאי הכרם לחודייהו דמה כלאי הכרם שכן נעבדה בו עבירה ואכורה באכילה ובהנאה אף אני אביא בשר בחלב וכו' אלא כיחא ליה למילף מכל הני בק"י דלית טפי : **מה** לכלאי הכרם שכן לוקים עליו שלא כדרך כו' . תימה לרשב"א היא גופא גילף במה מצינו מכלאי הכרם שילקו על בשר בחלב שלא כדרך הנאה ואומר ר"י דליכא למילף דליכא למימר דשור

מה לערלה שכן לא היטה לה שעת הכושר תאמר בבשר בחלב שהיטה לו שעת הכושר חמץ בפסח יוכיח שהיה לו שעת הכושר ואסור בהנאה מה לחמץ בפסח שכן ענוש כרת תאמר בבשר בחלב שאינו ענוש כרת כלאי הכרם יוכיחו שאין ענוש כרת ואסור בהנאה ואם איתא ניפרוך מה לכלאי הכרם שכן לוקין עליהן אפילו שלא כדרך הנאתן ואביי תאמר במאי תאמר בבשר בחלב שאין לוקין עליו אלא דרך הנאתו **אמו** בבשר בחלב אכילה כתיבה ביה ואידך דקא מתיב לה סבר להכי קא גמר מנבילה מה נבילה דרך הנאתה אף בשר בחלב דרך הנאתו ואביי להכי לא כתב אכילה בגופו לומר שלוקין עליו אפי' שלא כדרך הנאתו וליפרוך מה לכלאי הכרם שכן לא היטה לו שעת הכושר א"ר אדא בר אהבה זאת אומרת כלאי הכרם עיקרן נאסרין הואיל והיטה להן שעת הכושר קודם הזרשה מתיב רב שמעיה*המעביר עציץ נקוב בכרם אם הוסיף מאתים אסור הוסיף אין לא הוסיף לא אמר רבא תרי קראי כתיבי כתיב* **הורע** וכתיב

תוספתא בבב"ב פסחים דף נ"ב עמוד א

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק יד

הלכה י
כל האוכלין האסורין אינו חייב עליהם עד שיאכל אותן דרך הנאה, חוץ מבשר בחלב וכלאי הכרם לפי שלא נאמר בהן אכילה אלא הוציא איסור אכילתן בלשון אחרת בלשון בשול ובלשון הקדש לאסור אותן ואפילו שלא כדרך הנייה.

הלכה יא
כיצד הרי שהמחה את החלב וגמעו **חות דעת** ביאורים סימן קג

שטעמו פגום. עיין ט"ז ס"ק א' דילפינן מנבלה. ואף דבנבלה בעינן שיהיה פגום לגמרי עד שיהיה אינו ראוי לגר, וא"כ היאך ילפינן מיניה פגם כל דהו, כבר תירץ הר"ן בעבודה זרה [לב, ב דבור ראשון] דטעם פגום מצער הגר, דבודאי לא ניחא ליה לגר שיהיה בו טעם זה כלל, דהא בלא טעם זה היה יותר

כשהוא חם עד שנכוה גרונו ממנו או שאכל חלב חי, או שעירב דברים מרים כגון ראש ולענה לתוך יין נסך או לתוך קדרה של נבלה ואכלן כשהן מרין, או שאכל אוכל האסור אחר שהסריח והבאיש ובטל מאוכל אדם הרי זה פטור, ואם עירב דבר מר בתוך קדרה של בשר בחלב או ביין כלאי הכרם ואכלו חייב.

משובח, והוי כנבילה שאינה ראויה לגר. ומשום הכי כתב דאם משביח בגודל מדתו דאסור עד שיפסל מאכילת גר, וכמו שכתב המחבר בסעיף ב'. והרשב"א [תורת הבית] בארוך (כ"ט) [קט בית ד שער א יט, א] כתב דמסברא ידעינן, כיון דטעם כעיקר ממשרת ילפינן [פסחים מד, ב], וטעם פגום לא מצינן למילף,

ונבלה שאינו ראוי לגר בעינין לאיסור (גופיה) [גופון] שנפגם, ע"ש. והנה מדברי השו"ע והפוסקים מוכח דבכל איסורים, אפילו בבשר בחלב וכלאי הכרם מותר נותן טעם לפגם, מדלא חילקו, וכתבו בסתם כל דבר שטעמו פגום אינו אוסר. והכרתי ופילתי בסימן פ"ז [ס"ק טו ד"ה אמנם] יצא לידון בדבר החדש, דבבשר בחלב אוסר נותן טעם לפגם כיון שלוקין בבשר בחלב אפילו שלא כדרך הנאתו, כמבואר בפסחים פרק כל שעה כו' [כד, ב], ע"ש. והא ודאי ליתא, דהא בכלאי הכרם ג"כ לקי שלא כדרך הנאתו, ונותן טעם לפגם מותר כדמוכח בעבודה זרה דף ס"ח [ע"א]. וכן יין נסך דאסור משום תקרובת עבודה זרה, ולדעת התוספות פסחים דף כ"ו [ע"א ד"ה שאני] ובעבודה זרה י"ב [ע"ב ד"ה אלא] [ול"ב] [ומג ע"ב ד"ה אמרו לו; מח, ב ד"ה לא] אסור אפילו שלא כדרך הנאתו, ונותן טעם לפגם מותר כדמוכח בעבודה זרה פרק השוכר [סח, א] ובכל הפוסקים. אלא ודאי דנבלה שאינה ראויה לגר ושלא כדרך הנאתו תרי עניני הן, ומתרי קראי נפקי, ושלא כדרך הנאתו היינו שאכלו חי או שעירב בתוכה דבר מר, או אכילה גסה, ומקרא דלא יאכל נפקא כמבואר בפסחים דף (כ"ו) [כד ע"ב] דבעינן שיאכל כדרך הנאתו, וכמו שכתב הרמב"ם פרק י"ד מהלכות מאכלות אסורות [הלכה י - יא], וגוף האיסור לא הותר, ואם חזר ותיקנו להאיסור כגון שבישלו או שנטל הדבר מר מתוכו או שמתקו בדבר הממתק, חזר לאיסורו, דלא נתבטל שם חלב במה שהוא חי או במה שנתן לתוכו הדבר מר, רק כשאוכלו כך בלא תיקון אינו לוקה משום דאכלו שלא כדרך הנאתו. ולהכי בבשר בחלב וכלאי הכרם ובעבודה זרה

דלא כתיבא ביה אכילה, לקי אף בכהאי גוונא. אבל כשנסרח גוף האיסור פקע שם איסור מכל וכל, מקרא אחרינא דנבלה שאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה, ואפילו חזר ותיקנו בדברים המתבלים שרי, דכבר פרח האיסור מיניה ונעשה כעפרא ואינו חוזר לאיסורו. ואף דבנותן טעם לפגם אסור בפגום ולבסוף השביח, היינו משום דאינו רק פגם כל שהוא, ולא יצא האיסור מאיסורו רק שאין אוסר התערובת כיון דלא ניחא ליה בטעם זה כנזכר לעיל, ומשום הכי כשנשבח אח"כ אוסר, אבל כשגוף האיסור נפגם לגמרי עד שיצא מאיסורו, אינו חוזר לאיסורו, והוא נלמד מקרא דנבלה שאינה ראויה לגר, דעל כרחק קרא איצטריך להיכא שתיקן להאיסור, דאי בכשאוכלו בעודה מוסרחת לא צריך קרא דנבלה שאינו ראוי לגר, דבלאו הכי מותר מטעם שהוא שלא כדרך אכילתו כמו שכתב הרמב"ם פרק י"ד מהלכות מאכלות אסורות, רק דקרא דנבלה שאינה ראויה לגר איצטריך שפרח שם האיסור לגמרי, דאף שתיקנו עד שראוי לאכילה מותר, וכמו שכתבתי, ומשום הכא מותר אפילו בבשר בחלב וכלאי הכרם ובעבודה זרה, ולזה הרמב"ם בפרק י"ד שם כשסיים דכלאי הכרם אסור, לא כתב רק דדבר מר, והניח חלוקה דנסרח, ולא כתב סתם אבל בשר בחלב וכלאי הכרם אסור בכל זה, שמע מינה דסבירא ליה אפילו בבשר בחלב וכלאי הכרם מותר היכא דנסרח האיסור, משום דנלמד מקרא אחרינא דנבלה שאינו ראוי לגר וכמו שכתבתי, נותן טעם לפגם ג"כ מותר בהו, דלא כהכרתי ופילתי. וגבי חמץ שאסור פת שעייפשה בפרק אלו עוברין [פסחים מה, ב] אף שנפסל מאוכל אדם, הוא מטעם שכתב הר"ן שם

[יג, ב ד"ה ת"ר] משום דראוי לחמץ בו עיסות אחרות, וכל שעדיין ראוי לאוכל או לתקן בו אוכלים אחרים ועומד לכך,

בית יוסף יורה דעה סימן קג

כתוב בהגהות אשירי פרק בתרא דע"ז (סי' ט) נותן טעם לפגם מותר ואם אינו נותן טעם לא לפגם ולא לשבח אסור.

ש"ך יורה דעה סימן קג ס"ק ב

(פמ"ג) אפי' פוגם קצת. אבל דבר שאינו נ"ט לא לשבח ולא לפגם אסור כדכתב ב"י ע"ש הג"א פ"ב דעבודת כוכבים ובת"ח כלל פ"ה דין כ"ב בשם מהרא"י ע"ש א"ז ונ"ל ראייה ממאי דקי"ל דאין בגידין בנ"ט ואפ"ה קי"ל דגופו של גיד שנימוח צריך ס' נגדו וכדלעיל סי' ס"ה

פרי חדש יורה דעה סימן קג ס"ק ב

אפילו פוגם קצת כו'. אבל דבר שאינו נותן טעם לא לשבח ולא לפגם אסור כדכתב ב"י [עמוד רעד ד"ה כתוב בהגהות] על שם הגהות אשירי בפרק בתרא דעכו"ם [עבודה זרה פ"ה סימן ט] ובתורת חטאת כלל פ"ה [דין כב]. ונראה לי ראייה ממאי דקיימא לן [חולין צט, ב] דאין בגידין בנותן טעם, ואפילו הכי קיימא לן דגופו של גיד שנימוח צריך ששים נגדו וכדלעיל סימן ס"ה סעיף ט' וסימן ק' סעיף ב' דאע"ג דאינו אלא כעץ בעלמא התורה אסרתו וכדאמרין בפרק גיד הנשה [שם צב, ב], והוא הדין לכל דבר איסור דאע"ג דאינו נותן טעם צריך ששים נגדו. והכי איתא בירושלמי פרק י' דתרומות [הלכה ד] הדא אמרה לא לשבח ולא לפגם אסור עכ"ל הש"ך [ס"ק ב]. ובאמת דכד ניים ושכיב כתבינהו להני מילי, שהנה הרב ז"ל הבין דדבר שאינו נותן טעם לא לשבח ולא לפגם ר"ל איסור שיבש כעץ שאינו מפליט לא טעם ולא ממשות, ועל זה הביא ראייה

אסור מדאורייתא. ומהאי טעמא שמרים שחמצו עיסה אסורה אף דשמרים אינו ראוי לאכילה, כיון שעומדין לכך:

וכתוב עוד שם (סי' י ויא) דחלב ובשר נבילה שנפלו ביין ודאי פוגמין:

ס"ט וס"ק ס"ב דאע"ג דאינו אלא כעץ בעלמא התורה אסרתו וכדאמרין בפג"ה וה"ה לכל דבר איסור דאע"ג דאינו נ"ט צריך ס' נגדו והכי איתא בירושלמי פ"י דתרומות הלכה ו' הדא אמרת לא לשבח ולא לפגם אסור:

מדין הגידין שאין נותנים טעם ואף על פי כן צריך ששים לבטל גופו של גיד, ודבר תימה הוא דשאני התם דאף על פי דעץ הוא התורה חייבה עליו וכדאיתא בפרק גיד הנשה דף צ"ב ע"ב, אבל בשאר האיסורין כל שחזר האיסור כעץ יבש שאין בו טעם מותר מן התורה לאכלו, ואיהו גופיה מייתי לההיא דהתורה אסרתו ומינה יליף לשאר איסורין, והיא מנגדתו, דהתם גלי רחמנא אבל בשאר איסורין שרי, וכבר השיגו ספר מנחת כהן בחלק א' מספר התערובות פרק י' ע"ש. ותדע עוד דאהא דתנן במסכת תרומות פרק י' [משנה ה] דעץ של תלתן בשביעית ובכלאי הכרם אוסר, אמרין עלה בירושלמי [הלכה ג] דנימא דאתיא מתניתין כמאן דאמר נותן טעם לפגם אסור, ומשני דאפילו כמאן דאמר נותן טעם לפגם מותר אלא דשאני עץ תלתן שיש לו טעם ומשביח, הא לאו הכי עצים דלית בהו טעמא לא אסרי, ומידי דהוה ארגלי של דבורים שמוותרים

וכדלעיל בסוף סימן פ"א [ס"ק כז] ע"ש. ומהתימה על הש"ך דאיהו גופיה כתב בסוף סימן קי"ד [ס"ק כא] על היתר הכרכום וז"ל, בארצות האלו שהכרכום הוא יבש כעץ אם כן אפילו ימצא חוט בשר יבש לית לן בה וכמו שכתוב לעיל סימן פ"ז סוף סעיף י' בהג"ה גבי עור הקיבה שנתייבש כעץ שרי, עכ"ל, וזה הפך מה שכתב בכאן. ועוד השיג עליו ספר מנחת כהן הנזכר שמה ראייה מביא מגיד הנשה לשאר איסורין, והנה בגמרא [חולין צט, א] פשוט שגיד הנשה אינו אוסר תערובת בפליטתו משום שאין בגידין בנותן טעם וכמו שכתוב לעיל בסימן ס"ה [סעיף ט], ואילו בדבר שאינו נותן טעם לא לשבח ולא לפגם נראה מדברי הפוסקים שאוסר התערובת בפליטתו עד שיהיה ששים נגד כל גוף האיסור ואף אם הסירו שלם וכמו שכתב בספר איסור והיתר הארוך בכלל ל"ב [דין א] ע"ש, ויפה השיג אלא שגם החכם הנזכר [מנחת כהן שם] הצריך עיון בדין זה דאמאי יהיה אסור, שכפי עיקר הדין ראוי שיבטל ברוב קל וחומר משאר איסורין שאינם צריכין ששים אם אין טעמם נרגש בהיתר, ונדחק הרבה ליישב זה ע"ש. ואני אומר דאישתבוש כהני בהבנת כוונת הדין הנזכר, והכי פירושו שטעם האיסור נרגש בהיתר אלא שאין טעמו מעלה ומוריד בתבשיל ההיתר שאינו פוגמו ואינו משביחו, והיינו דקאמר שאינו נותן טעם לא לשבח ולא

ש"ך יורה דעה סימן פז ס"ק לג

(פמ"ג) עור הקיבה לפעמים כו'. וה"ה שאר בני מעיים כשמייבשים אותן עד

פרי מגדים יורה דעה שפתי דעת סימן קג ס"ק ב אפילו. עש"ך. הנה המנחת כהן בח"א פ"י השיג עליו, והפר"ח אות (כ) [ב'] חרה

לפגם מכלל דטעמא וממשות איכא אלא שאינו לשבח ולא לפגם, ואי כדברי הני כהני שלוחי דרחמנא הוה ליה למימר דבר שאין לו טעם כלל אסור. והשתא ניחא דמה שכתבו התוספות בסוף פרק אין מעמידין [עבודה זרה לח, ב ד"ה אין] דסתם כלים מותרים משום ספק ספיקא, ספק נשתמשו בו אתמול, ואפילו נשתמשו בו היום שמא נשתמשו בו דבר שהוא פגום בעין או דבר שאינו נותן טעם, ע"כ. אינו סותר לדין זה, דהתם ר"ל שמא נשתמשו בו דבר שאינו נותן טעם כלל ואין הכי נמי דאי איכא נתינת טעם בכל גוונא אוסר אף שאינו לשבח. וראיית הש"ך מהירושלמי נכונה, דהתם קאי אמאי דקתני [תרומות פ"י משנה ז] זיתי חולין שכבשן במי תרומה אסור, ומי זיתים אלו אין משביחים הזיתים של חולין ואין פוגמין אותן ואף על פי כן אסיר כיון שקולטים הזיתים של חולין טעם מהמי זיתים של תרומה והיינו מין במינו שאסרה תורה, ומינה שמעינן דכל טעם שאינו משביח ואינו פוגם במין בשאינו מינו כיון שנרגש טעם האיסור אסור. וכן מבואר בדברי ההג"ה לקמן בסוף סימן קל"ד [סעיף יג] שעל מה שכתב המחבר כל המשקים של עכ"ם שדרכן לערב בהם יין וחומץ אסורין, סיים ההג"ה וכל זה במשקין שהיין והחומץ הוא בהם לשבח או שאינו פוגם אבל אם הוא לפגם מותר, וזהו ממש מה שכתב כאן וזה פשוט:

שנעשו כעץ ומ"מ נראה דלכתחלה אין לעשות כן:

אפו בו ובש"ך, וכתב דאישתבוש כהני דהכוונה לא לשבח ולא לפגם, היינו

שטעמו נרגש אלא שאינו לשבח ולא לפגם, אסור. ובעיקר הדין הסכים להמנחת כהן באיסור שיבש כעץ דאינו ראוי לגר מן התורה מותר וע"י תערובת לא גזרו, (והיינו אפילו ליכא רוב), ולא דמי לגיד הנשה דהתורה אסרתו כו' והש"ך גופא סימן קי"ד [סק"א] כ"כ דיבש כעץ אין אוסר, והמנחת יעקב כלל פ"ה אות ע' הסכים לפר"ח, וראיה מסימן פ"ז [ס"י] עור הקיבה ומסימן צ' [ס"ב] בכחל עכ"ל. ואני העני תמה על עצמי למה האשימו להש"ך ז"ל והלא דבריו כנים כמו שאגיד. דודאי גיד הנשה עץ הוא והתורה חייבה עליו, אבל בשר נבילה שיבש כעץ נהי אם אכלו כך יבש אפשר דמותר מן התורה, מכל מקום כשחוזר ונימוח בתבשיל והרי נהנה ממנו ואיסור תורה אית ביה ואפשר בעודו יבש נמי. ומסימן פ"ז אין ראיה כלל דודאי יבש לית ביה לחלוחית ופליטה מגופו ומ"מ איסור עצמו יבש שנמחה צריך ס', וראיה שפיר מגיד הנשה:

ודע דגיד הנשה דבעינן ס' הוא מדרבנן דמן התורה וודאי כל שאין טעמו נרגש ברובא סגי וכמ"ש בסימן ק' יע"ש. ה"ה איסור יבש דודאי אף שנימוח בתבשיל **רמב"ם** הלכות מאכלות אסורות פרק יד הלכה י

כל האוכלין האסורין אינו חייב עליהם עד שיאכל אותן דרך הנאה, חוץ מבשר בחלב וכלאי הכרם לפי שלא נאמר בהן הלכה יא

כיצד הרי שהמחה את החלב וגמעו כשהוא חם עד שנכוה גרונו ממנו או שאכל חלב חי, או שעירב דברים מרים כגון ראש ולענה לתוך יין נסך או לתוך קדרה של נבלה ואכלן כשהן מרין, או

לית ליה פליטה מגופו, ומ"מ בשביל גופו דראוי לאכילה צריך מדרבנן ס', והשתא א"ש בסימן קי"ד [ש"ך] אות כ"א דהיתר הכרכום, די"ל דרשב"א שהיה נזהר משום בשר לח וחשש לאיסור תורה שמא יש כדי נתנית טעם באינו מינו ואף במינו משום לא פלוג משא"כ כרכום שלנו יבש, וזה שכתב הש"ך שם דנותנים טעם משא"כ יבש לית ביה פליטה מגופו ומן התורה ברובא בטיל, ויש וודאי רוב בתבשיל נגד כל הכרכום וליכא כי אם ספק איסור דרבנן ולא חיישינן, ובסימן צ' [ס"ב] כחל התם אף שאין יבש כעץ שרי דהחלב נתייבש ואין ראיה לכאן:

ודע דבסימן פ"א [ס"א] פסק המחבר דמי רגלי טמאה אסורים, וסבור הייתי לומר מדרבנן כדעת המנחת כהן שהבאתי בט"ז [סק"א] דמי הרגלים פגומין יותר מנבילה מוסרחת וכן נראה מפרי תואר כאן אות א', אלא שהב"י בסימן פ"א כתב דרא"ש [בכורות פ"א סי' ז] פסק כלישנא בתרא להחמיר בשל תורה, וצ"ל דשתי לירקונא ומ"מ צ"ע. ואי נפל לתבשיל שיש רוב לכאורה שרי מידי דהוה אזבובים ויתושים עיין בסימן ק"ד [ס"ג] וצ"ע בכל זה:

אכילה אלא הוציא איסור אכילתן בלשון אחרת בלשון בשול ובלשון הקדש לאסור אותן ואפילו שלא כדרך הנייה.

שאכל אוכל האסור אחר שהסריח והבאיש ובטל מאוכל אדם הרי זה פטור, ואם עירב דבר מר בתוך קדרה של בשר בחלב או ביין כלאי הכרם ואכלו חייב.

פרי חדש יורה דעה סימן קג ס"ק א

אם אינן פגומים בעצמן כו'. לאו לבטל פליטתן קאמר דא"כ אמאי אינם בטלים באלף, אלא לבטל עצמן, ושאינן פגומין דקאמר לאו למעוטי פגומין ומאוסין מעיקרן כגון זבובים ויתושין, דהנהו ודאי לא בטילי נמי אפילו באלף דאע"ג דמאיסי נינהו הכי אסרינהו רחמנא, אלא מיירי בבריה חשובה כגון צפור טמא וחתוכה הראויה להתכבד ודבר שבמנין וכיוצא, ואינן פגומין דהיינו שלא נסרחו, אבל אם נסרחו אפילו הן עצמן לחודייהו מותרין וכל שכן ע"י תערובת, וכדאמרין בפרק בתרא דעכו"ם [עבודה זרה סז, ב] דנבלה הראויה לגר קרויה נבלה ושאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה, ומה שכתב הרמב"ם [מאכלות אסורות] בפרק י"ד [הלכה יא] אכל אוכל אסור אחר שהסריח והבאיש ובטל מאוכל אדם הרי זה פטור, דמשמע אבל אסור מדרבנן, לאו משום איסור נבלה, אלא דכיון דמאיס ובטל מאוכל אדם אסיר משום בל תשקצו, ואי הוי ע"י תערובת דלא ממאיס איניש למכליה אין כאן בל תשקצו ומותר לאכול התערובת, ודלא כהמנחת כהן [ספר התערובות ח"א פרק ט] שאסר, והביא ראייה מדין נותן טעם לפגם דלא שרינן אלא בדיעבד, והכי נמי כשהוא בעין הוה ליה כלכתחילה ואסיר, אבל כשנפל להיתר אין צריך שיעור לבטלו ומפני הפסד הדבר המתערב עמו הוה ליה בדיעבד, וליתא, דנהי דאסור לכתחילה לגרום ולעשות נותן טעם לפגם כגון לבשל בקדרה שאינה בת יומא לכתחילה, אבל אם עבר ובישל מותר בדיעבד והכי נמי כבר נעשה נותן טעם לפגם ואף לכתחילה שרי לאוכלו, ותו התם מיירי בנותן טעם לפגם קצת

ובהא איכא למימר דהחמירו בו חכמים לכתחילה, אבל הכא דהוי עפרא בעלמא אפשר דשרי אף לכתחילה. ועיין מה שאכתוב בפרט זה לקמן בסימן קנ"ה בסיעתא דשמיא ע"ש. ומיהו דברים המאוסין מצד עצמן כגון עכברים ויתושין וכיוצא אף על פי שהסריחו אסורין מן התורה, דאע"ג דאין פליטתן אוסרת משום דהוי נותן טעם לפגם ודלא כרב ששת דסבירא ליה בפרק בתרא דעכו"ם [עבודה זרה סח, ב] דכיון דאינהו מאיסי ואף על פי כן אסרינהו רחמנא פליטתן נמי אוסרת, ואף על גב דלא קיימא לן הכי, היינו משום דפליטת כל האיסורין אינה אוסרת אלא משום טעם דטעם כעיקר דאורייתא וטעם פגום לא מקרי טעם, אבל אינה גופייהו הוה ליה נבלה סרוחה מעיקרא דהוי עפרא בעלמא ואף על פי כן אסרינהו רחמנא, א"כ משמע ודאי דליכא לפלוגי בין סרחון דידהו לסרחון דאתי להו מעלמא ואפילו נסרחו לגמרי תו לא פקע שם איסורא מינייהו ובמילתייהו קיימי כדמעיקרא ומילקא לקי נמי עלייהו. ונראה לי שזה דעת הרמב"ם שכתב בפרק ב' מהלכות מאכלות אסורות [הלכה כא] וז"ל זה שאמרנו בפרק זה האוכל כזית, כשאכל כזית מבריה גדולה או שצרף מעט מבריה זו ומעט מבריה זו שבמינה עד שיאכל כזית, אבל האוכל בריה טמאה בפני עצמה כולה הרי זה לוקה מן התורה ואפילו היתה פחותה מן החרדל בין שאכלה מתה בין שאכלה חיה, ואפילו סרחה הבריה ונשתנית צורתה הואיל ואכלה כולה לוקה, ע"כ. וכתב המגיד משנה דמה שכתב הרב ואפילו סרחה כו', דמיירי בשלא סרחה

והבאישה עד כדי שלא תהא ראויה לאדם, אבל אם סרחה כל כך, כבר ביאר רבינו פרק י"ד [הלכה יא] שמי שאכל אוכל האסור אחר שהסריח והבאיש ובטל מאוכל אדם הרי זה פטור, עכ"ל.

טור יורה דעה הלכות תערובות סימן קג כל דבר שטעמו פגום אינו אוסר תערובתו ואפילו אין טעמו פגום מחמת עצמו שבפני עצמו הוא מוטעם ומשובח אלא שפוגם תערובתו כגון יין נסך שנפל לתוך גריסין שהיין בעצמו הוא טוב אלא שפוגם הגריסין מותר ופגם זה א"צ שיפגום לגמרי עד שיהא קץ לאכלו אלא אפילו פוגם קצת אינו אוסר תערובתו בד"א שפוגם מתחלתו ועד סופו אבל השביחו ולבסוף פוגם או פוגם ולבסוף השביח כגון י"נ שנפל לתוך גריסין צונן והשביחן והרתיחן ופגמו אסור ואפילו אין כח באיסור לבדו לפגום אלא ע"י דבר אחר שמסייעו כגון שנפל איסור לקדרה שיש בה מלח או תבלין מרובין ואלמלא המלח והתבלין שבה לא היה כח באיסור לפגום אפ"ה מותר. כל קדרה שאינה בת יומא חשיבא טעמא לפגם ואינה אוסרת ומקריא בת יומא כ"ז שלא שהתה מעת לעת אחר שנתבשל בה האיסור ואם בתוך מעת לעת שבשלו בה חממו בה אפי' מים לבדם חשיבא בת

בית יוסף יורה דעה סימן קג

פרטי ורמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן

אם הבשר פוגם השמן או הדבש: אם אינו נותן טעם לא לפגם ולא לשבח אסור: קדרה שאינה בת יומא ששמו בה פלפלין: חלב ובשר נבלה ביין פוגמין: קדרה שלא הודחה יפה ושהתה מעת לעת אי הוי נ"ט לפגם:

ולי נראה דהרב מיירי בבריה פגומה וסרוחה מעיקרא ולפיכך כתב דאפילו סרחה וקסתים לן דמשמע אפילו נפסלה מאוכל אדם, וזה מסכים למה שכתבתי וכן עיקר:

יומא עד שתשהה מעת לעת לחימום המים לפי שמשערין בכל הקדירה וכשחממו בה המים בתוך מעת לעת לא היו במים ששים לבטלה וחזרו המים כולן איסור ואינו כן בבשר בחלב כדפרישית לעיל בהלכות בשר בחלב סימן צ"ד:

כתב הרשב"א יראה לי דהא דאמרינן נותן טעם לפגם מותר דוקא כשריבה ההיתר על האיסור אבל בזמן שההיתר כאיסור אינו מותר עד שיפגום לגמרי שכל שאין ההיתר רבה עליו כאילו הוא בעינו ולא התירתו תורה עד שלא יהיה ראוי לגר ומ"מ קדירה שאינה בת יומא אף על פי שמשערין בכולה ונמצא שאין ההיתר רבה עליו אפ"ה שרי והיינו טעמא שאין כאן ממשו של איסור אלא טעמו וכל שטעמו לבד מעורב בו אם נ"ט לפגם אפילו קצת מותר אבל צירו של איסור וכ"ש כשנתערב בו גופו של איסור אינו מותר עד שירבה ההיתר או עד שיפגום לגמרי שאינו ראוי לגר:

כל דבר שטעמו פגום אינו אוסר תערובתו. בפרק בתרא דעבודה זרה (סז:): אסיקנא דנותן טעם לפגם מותר ומפרש התם דילפינן לה מדכתיב (דברים יד כא) לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה נבלה הראויה לגר קרויה נבלה ושאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה והרא"ש כתב בפרק אין מעמידין (ע"ז סי' לד ולה) דאפילו

משובח בתחלה ואח"כ נפגם מותר והביא כמה ראיות לדבר וכן היא הסכמת כל הפוסקים:

ומ"ש ואפילו אין טעמו פגום מחמת עצמו וכו' כגון יין נסך שנפל לתוך גריסין וכו'. משנה שם (סה:): זה הכלל כל שהוא בהנאתו בנותן טעם אסור וכל שאינו בהנאתו בנותן טעם מותר כגון החומץ שנפל לגריסין כלומר שחומץ לתוך גריסין נותן טעם לפגם הוא ומותר וחסר בדברי רבינו חומץ וכצ"ל כגון חומץ יין נסך שנפל לתוך גריסין שהחומץ בעצמו הוא טוב וכו' וכך הוא לשון הרשב"א בתורת הבית (קצר ב"ד ש"א יד:): שדברי רבינו בענין זה מועתקים ממנו:

ומ"ש ופגם זה אין צריך שיפגום לגמרי עד שיהא קץ לאכלו אלא אפילו פוגם קצת אינו אוסר תערובתו. כ"כ שם רש"י (ע"ז סז. ד"ה כל שאינה חסירה) והביאו הרשב"א (תוה"א ב"ד ש"א יט., קצר טו.) והר"ן (לב סוע"א) ראיה לדבריו מקדרה שאינה בת יומא דקריא לה נותן טעם לפגם ובודאי שאינה פוגמת התבשיל כל כך עד שאינו נאכל וראיה עוד משמן ודבש ודומיהם שהעמידו בפרק אין מעמידין (לח: לט:): משום נותן טעם לפגם ובודאי שאינם נפסלים מאכילת אדם אלמא כל דאיכא פורתא דפגם שרי ואף על גב דנותן טעם לפגם מנבלה אף גמרי לה וכל שראויה לגר שמה נבלה אף על פי שנפגמה התם היינו טעמא מפני שנאכלת בפני עצמה ולפיכך אסורה עד שתפגם מאכילת גר אבל איסור תערובות שהולכין בו אחר נותן טעם כל שטעמו פוגם התבשיל קצת מותר לפי שאינו נותן טעם דאדרבה פוגם הוא. וכתב הרשב"א (תוה"א שם) ודוקא שנתערב איסור מועט עם היתר מרובה אבל איסור מרובה לתוך היתר מועט

ואפילו מחצה על מחצה מסתברא שאין אומרין בזה נותן טעם לפגם מותר עד שיפגם לגמרי כנבלה עד לגר ואח"כ כתב גבי עכברא בשיכרא (שם כ:): דכשההיתר רבה על האיסור האיסור המועט בטל אצל ההיתר המרובה ואי משום טעמו של איסור שהוא נטעם ונרגש בו כאילו הוא בעינו טעם כזה אינו טעם לאסור ההיתר המרובה דאדרבה הוא פוגמו כמו שאמרנו וכמו שכתבנו למעלה בשאר נותני טעם לפגם ונראה שאפילו נפל לתוך היתר מועט והכירו זורקו והרוטב מותר לפי שאין כאן אלא טעמו ולא ממשו ואף על פי שמשערים בכולו משום דמאי דנפיק מיניה לא ידעינן השתא דאין בו בהנאתו בנותן טעם אין אוסר תערובתו כלל וכמו שאמרנו בהיתר שנתבשל בקדרה שאינה בת יומא והטעם בכל אלו מפני שבודאי ידענו שאין פליטתו בכולו אלא כל שטעמו לשבח אנו מחמירין בו שאנו חוששים שמא פלטה עד שיתן טעם בתערובת ולפיכך כל שטעמו קפילא ואין בו טעם מתירין אותו והלכך כשהאיסור פגום אין משערין בכולו אלא בטעמו וטעמו כמי שאינו שהרי פגום הוא עכ"ל בתורת הבית: אבל הר"ן כתב בפרק בתרא דע"ז (לב:): אחר מה שכתבתי בסמוך שכתב על דברי רש"י עדיין צריך ליישב היכי גמרינן לה מנבלה ונראה לי דהיינו טעמא שלא אסרתה תורה אלא כשהיא ראויה לגר מפני שהאוכל נהנה מן האיסור אף על פי שהיא נפגמה קצת אבל כל שאינה ראויה לגר כיון שאינו נהנה מן האיסור היתרתו תורה ואף על פי שחל עליה איסור מתחלה אף באיסור שנותן טעם בהיתר כיון שההיתר נפגם קצת מן האיסור נמצא שזה שאוכלו אינו נהנה מן האיסור אלא מצטער עליו

הלכך שרי אף על פי שחל איסור מתחלה באותו דבר שנתערב בהיתר ולפי זה קרוב אני לומר שאם הגדיל איסור מדתו של היתר עד שיהא משביח יותר כשאוכלו בגודל מדתו ממה שהוא פוגם בהפסד טעמו אסור עד שיפסל מלאכול לאדם כנבלה וכי אמרינן דבפגם כל שהוא סגי היינו כשפוסל יותר בקלקול טעמו ממה שמשביח בגודל מדתו אבל הרשב"א התיר בספר תורת הבית הארוך כל שההיתר מרובה מן האיסור וקא יהיב טעמא דאי משום ממשו דאורייתא ברובא בטיל ואי משום טעמו אין כאן נותן טעם כיון שהוא פוגם אלו דבריו ז"ל ואין דעתי נוחה בהיתר זה עכ"ל:

בד"א שפוגם מתחלתו ועד סופו אבל אם השביח ולבסוף פוגם וכו'. גם פה החליף רבינו חומץ ביין שכך ה"ל לכתוב כגון חומץ שנפל לתוך גריסין ודין זה מבואר בפרק בתרא דע"ז (סז). דאהא דתנן כל שאינו בהנאתו בנותן טעם מותר כגון החומץ שנפל לגריסין אמר רב יהודה

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קג

סעיף א

כל דבר שטעמו פגום, אינו אוסר תערובתו. ואפילו אין טעמו פגום מחמת עצמו, שבפני עצמו הוא מוטעם ומשובח, אלא שפוגם תערובתו, מותר. הגה: מיהו דברים החשובים כבריה או כיוצא בה, אם אינן פגומים בעצמן אף על פי שפוגמין התבשיל, אינן בטלים ב) אפילו באלף (וכן כתב הארוך כלל ל"ב).

סעיף ב

פגם זה אין צריך שיפגום לגמרי עד שיהא קץ לאכלו, אלא אפילו פוגם קצת אינו אוסר תערובתו. ויש מי שאומר דהיינו דוקא כשנתערב איסור מועט עם היתר מרובה, אבל איסור מרובה לתוך

אמר שמואל לא שנו אלא שנפל לתוך גריסין רותחין אבל נפל לתוך גריסין צוננים [והרתחין] נעשה כהשביח ולבסוף פגם ואסור ופרש"י חומץ פוגם גריסין רותחין ומשביח את הצונן. ואהא דאמרינן נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם כתב הר"ן (לב. ד"ה נעשה) נראה לי דהכי קאמר לא תימא כיון שסוף חומץ זה לפגום כשירתח שנראה אותו כפוגם מתחלתו אלא נעשה כתבשיל שהשביח מחמת האיסור ולבסוף פגם מחמת עצמו דאסור עד שיפסל מלאכול לאדם עכ"ל. ואף על פי שלא אמרו בגמרא אלא השביח ולבסוף פגם כתב רבינו פגם ולבסוף השביח נמי אסור. וכן כתב הרמב"ם (מאכ"א פט"ו הכ"א) והרשב"א ז"ל וטעמא משום דכל שכן הוא השתא פגם לבסוף אסור מפני שהשביח מתחלה אף על פי שאותו שבח על מנת לפגום הוא פגום תחלה כל שכן דאסור דהא פגם זה אינו פגם כיון שהוא על מנת להשביח:

היתר מועט, ואפילו מחצה על מחצה, אין אומרים נותן טעם לפגם מותר, עד שיפגום לגמרי שאינו ראוי למאכל אדם. ואם אין שם ממשות של איסור, אלא טעמו בלבד, אפילו איסור מרובה והיתר מועט, מותר אם פוגם קצת. ויש מי שחוכך (פי' מקוה להחמיר, ואוסר) לומר שאם הגדיל האיסור מדתו של היתר עד שהוא משביח יותר כשאוכלו בגודל מדתו ממה שהוא פוגם בהפסד טעמו, אסור, עד שיפסל מלאכול אדם. במה דברים אמורים, שפוגם מתחלתו ועד סופו, אבל אם השביח ולבסוף פוגם, או פוגם ולבסוף השביח, אסור. הגה: י"א אף על גב דהאיסור נ"ט לפגם והמאכל

מותר, מ"מ הקדרה אסורה ואם בשלו בה אח"כ תוך מעת לעת תבשיל שהאיסור הראשון נותן בו טעם לשבח, נאסר התבשיל השני אם לא היה בו ס' נגד האיסור הראשון. אבל אם נערו התבשיל הראשון בכף, ותחבו אח"כ הכף **ט"ז** יורה דעה סימן קג

(א) (פמ"ג) שטעמו פגום כו'. דנ"ט לפגם מותר דילפינן לה מגר דכתיב לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה נבילה הראויה לגר קרויה נבילה ושאונה ראויה לגר לא מש"ה כל שהאיסור בתערובות הרוב וההיתר מועט הוה כאילו הוא בפני עצמו ואין לו היתר עד שיהא נפגם לגמרי כנבילה שאינה ראויה לאכילה אבל כל שנאסר מחמת תערובות איסור הן באיסור שיש בו ממש ובטל ברוב היתר הן באיסור שאינו ממש אלא נ"ט אף שאין רוב היתר די לו אם יהיה נפגם קצת אותו התערובות דהא לא נהנה מהתערובות שום טעם ובזה מבואר מ"ש

פרי חדש יורה דעה סימן קג

[א] אם אינן פגומים בעצמן כו'. לאו לבטל פליטתן קאמר דא"כ אמאי אינם בטלים באלף, אלא לבטל עצמן, ושאין פגומין דקאמר לאו למעוטי פגומין ומאוסין מעיקרן כגון זבובים ויתושין, דהנהו ודאי לא בטילי נמי אפילו באלף דאע"ג דמאיסי ניהו הכי אסרינהו רחמנא, אלא מיירי בבריה חשובה כגון צפור טמא וחתיקה הראויה להתכבד ודבר שבמנין וכיוצא, ואינן פגומין דהיינו שלא נסרחו, אבל אם נסרחו אפילו הן עצמן לחודיהו מותרין וכל שכן ע"י תערובת, וכדאמרינן בפרק בתרא דעכו"ם [עבודה זרה סז, ב] דנבלה הראויה לגר קרויה נבלה ושאונה ראויה

לתבשיל שני שהוא ג"כ פוגם, לא נאסרה הקדרה. וכן בדבר שאין לו טעם כלל, כגון היורה שמתכיין בו הדבש, אף על פי שיש שם גלי הדבורים, לא נאסרה היורה וכל כיוצא בזה. (שם בארוך).

בסעיף ב' פגם זה אין צריך כו' ויש מי שאומר כו':

(ב) (פמ"ג) אף על פי שפוגמין התבשיל כו'. דכשהן בעצמן פגומין וסרוחין בטיל חשיבותיהו אפי' נתבשלו ואין מכירן אף גופן בטל ברוב בעלמא דעיקר החומרא בתערובות ע"י בישול יותר מביבש הוא משום טעמא וכאן ליכא טעמא דאיסורא שכבר האיסור מוסרח והוה כאילו אין כאן ממשות איסור אלא טעם לחוד אבל אם הם בעצמם מושבחים אף על פי שנ"ט לפגם במאכל זה גופו לא בטיל אפילו באלף כיון שהוא בריה או כיוצא בה מדברים שאינם מתבטלים והוה הכל כגוף האיסור בלא תערובות:

לגר אינה קרויה נבלה, ומה שכתב הרמב"ם [מאכלות אסורות] בפרק י"ד [הלכה יא] אכל אוכל אסור אחר שהסריח והבאיש ובטל מאוכל אדם הרי זה פטור, דמשמע אבל אסור מדרבנן, לאו משום איסור נבלה, אלא דכיון דמאיס ובטל מאוכל אדם אסיר משום בל תשקצו, ואי הוי ע"י תערובת דלא ממאיס איניש למכליה אין כאן בל תשקצו ומותר לאכול התערובת, ודלא כהמנחת כהן [ספר התערובות ח"א פרק ט] שאסר, והביא ראיה מדין נותן טעם לפגם דלא שרינן אלא בדיעבד, והכי נמי כשהוא בעין הוה ליה כלכתחילה ואסיר, אבל כשנפל להיתר אין צריך שיעור

לבטלו ומפני הפסד הדבר המתערב עמו
הוא ליה בדיעבד, וליתא, דנהי דאסור
לכתחילה לגרום ולעשות נותן טעם
לפגם כגון לבשל בקדרה שאינה בת
יומא לכתחילה, אבל אם עבר ובישל
מותר בדיעבד והכי נמי כבר נעשה נותן
טעם לפגם ואף לכתחילה שרי לאוכלו,
ותו התם מיירי בנותן טעם לפגם קצת
ובהא איכא למימר דהחמירו בו חכמים
לכתחילה, אבל הכא דהוי עפרא בעלמא
אפשר דשרי אף לכתחילה. ועיין מה
שאכתוב בפרט זה לקמן בסימן קנ"ה
בסיעתא דשמיא ע"ש. ומיהו דברים
המאוסין מצד עצמן כגון עכברים
ויתושין וכיוצא אף על פי שהסריחו
אסורין מן התורה, דאע"ג דאין פליטתן
אוסרת משום דהוי נותן טעם לפגם
ודלא כרב ששת דסבירא ליה בפרק
בתרא דעכו"ם [עבודה זרה סח, ב] דכיון
דאינהו מאיסי ואף על פי כן אסרינהו
רחמנא פליטתן נמי אוסרת, ואף על גב
דלא קיימא לן הכי, היינו משום דפליטת
כל האיסורין אינה אוסרת אלא משום
טעם דטעם כעיקר דאורייתא וטעם
פגום לא מקרי טעם, אבל אינהו גופייהו
הוא ליה נבלה סרוחה מעיקרא דהוי
עפרא בעלמא ואף על פי כן אסרינהו
רחמנא, א"כ משמע ודאי דליכא לפלוגי
בין סרחון דידהו לסרחון דאתי להו
מעלמא ואפילו נסרחו לגמרי תו לא פקע
שם איסורא מינייהו ובמילתייהו קיימי
כדמעיקרא ומילקא לקי נמי עלייהו.
ונראה לי שזה דעת הרמב"ם שכתב
בפרק ב' מהלכות מאכלות אסורות
[הלכה כא] וז"ל זה שאמרנו בפרק זה
האוכל כזית, כשאכל כזית מבריה גדולה
או שצרף מעט מבריה זו ומעט מבריה זו
שבמינה עד שיאכל כזית, אבל האוכל
בריה טמאה בפני עצמה כולה הרי זה

לוקה מן התורה ואפילו היתה פחותה מן
החרדל בין שאכלה מתה בין שאכלה
חיה, ואפילו סרוחה הבריה ונשתנית
צורתה הואיל ואכלה כולה לוקה, ע"כ.
וכתב המגיד משנה דמה שכתב הרב
ואפילו סרוחה כו', דמיירי בשלא סרוחה
והבאישה עד כדי שלא תהא ראויה
לאדם, אבל אם סרוחה כל כך, כבר ביאר
רבינו פרק י"ד [הלכה יא] שמי שאכל
אוכל האסור אחר שהסריח והבאיש
ובטל מאוכל אדם הרי זה פטור, עכ"ל.
ולי נראה דהרב מיירי בבריה פגומה
וסרוחה מעיקרא ולפיכך כתב דאפילו
סרוחה וקסתים לן דמשמע אפילו נפסלה
מאוכל אדם, וזה מסכים למה שכתבתי
וכן עיקר:

[ב] אפילו פוגם קצת כו'. אבל דבר
שאינו נותן טעם לא לשבח ולא לפגם
אסור כדכתב ב"י [עמוד רעד ד"ה כתוב
בהגהות] על שם הגהות אשירי בפרק
בתרא דעכו"ם [עבודה זרה פ"ה סימן ט]
ובתורת חטאת כלל פ"ה [דין כב]. ונראה
לי ראייה ממאי דקיימא לן [חולין צט, ב]
דאין בגידין בנותן טעם, ואפילו הכי
קיימא לן דגופו של גיד שנימוח צריך
ששים נגדו וכדלעיל סימן ס"ה סעיף ט'
וסימן ק' סעיף ב' דאע"ג דאינו אלא כעץ
בעלמא התורה אסרתו וכדאמרין בפרק
גיד הנשה [שם צב, ב], והוא הדין לכל
דבר איסור דאע"ג דאינו נותן טעם צריך
ששים נגדו. והכי איתא בירושלמי פרק י'
דתרומות [הלכה ז] הדא אמרה לא
לשבח ולא לפגם אסור עכ"ל הש"ך [ס"ק
ב]. ובאמת דכד ניים ושכיב כתבינהו
להני מילי, שהנה הרב ז"ל הבין דדבר
שאינו נותן טעם לא לשבח ולא לפגם
ר"ל איסור שיבש כעץ שאינו מפליט לא
טעם ולא ממשות, ועל זה הביא ראייה
מדין הגידין שאין נותנים טעם ואף על

פי כן צריך ששים לבטל גופו של גיד, ודבר תימה הוא דשאני התם דאף על פי דעץ הוא התורה חייבה עליו וכדאיתא בפרק גיד הנשה דף צ"ב ע"ב, אבל בשאר האיסורין כל שחזר האיסור כעץ יבש שאין בו טעם מותר מן התורה לאכלו, ואיהו גופיה מייתי לה היא דהתורה אסרתו ומינה יליף לשאר איסורין, והיא מנגדתו, דהתם גלי רחמנא אבל בשאר איסורין שרי, וכבר השיגו ספר מנחת כהן בחלק א' מספר התערובות פרק י' ע"ש. ותדע עוד דאהא דתנן במסכת תרומות פרק י' [משנה ה] דעץ של תלתן בשביעית ובכלאי הכרם אוסר, אמרינן עלה בירושלמי [הלכה ג] דנימא דאתיא מתניתין כמאן דאמר נותן טעם לפגם אסור, ומשני דאפילו כמאן דאמר נותן טעם לפגם מותר אלא דשאני עץ תלתן שיש לו טעם ומשביח, הא לאו הכי עצים דלית בהו טעמא לא אסרי, ומידי דהוה ארגלי של דבורים שמותרים וכדלעיל בסוף סימן פ"א [ס"ק כז] ע"ש. ומהתימה על הש"ך דאיהו גופיה כתב בסוף סימן קי"ד [ס"ק כא] על היתר הכרכום וז"ל, בארצות האלו שהכרכום הוא יבש כעץ אם כן אפילו ימצא חוט בשר יבש לית לן בה וכמו שכתוב לעיל סימן פ"ז סוף סעיף י' בהג"ה גבי עור הקיבה שנתייבש כעץ שרי, עכ"ל, וזה הפך מה שכתב בכאן. ועוד השיג עליו ספר מנחת כהן הנזכר שמה ראה מביא מגיד הנשה לשאר איסורין, והנה בגמרא [חולין צט, א] פשוט שגיד הנשה אינו אוסר תערובת בפליטתו משום שאין בגידין בנותן טעם וכמו שכתוב לעיל בסימן ס"ה [סעיף ט], ואילו בדבר שאינו נותן טעם לא לשבח ולא לפגם נראה מדברי הפוסקים שאוסר התערובת בפליטתו עד שיהיה ששים נגד כל גוף

האיסור ואף אם הסירו שלם וכמו שכתב בספר איסור והיתר הארוך בכלל ל"ב [דין א] ע"ש, ויפה השיג אלא שגם החכם הנזכר [מנחת כהן שם] הצריך עיון בדין זה דאמאי יהיה אסור, שכפי עיקר הדין ראוי שיבטל ברוב קל וחומר משאר איסורין שאינם צריכין ששים אם אין טעמם נרגש בהיתר, ונדחק הרבה ליישב זה ע"ש. ואני אומר דאישתבוש כהני בהבנת כוונת הדין הנזכר, והכי פירושו שטעם האיסור נרגש בהיתר אלא שאין טעמו מעלה ומוריד בתבשיל ההיתר שאינו פוגמו ואינו משביחו, והיינו דקאמר שאינו נותן טעם לא לשבח ולא לפגם מכלל דטעמא וממשות איכא אלא שאינו לשבח ולא לפגם, ואי כדברי הני כהני שלוחי דרחמנא הוה ליה למימר דבר שאין לו טעם כלל אסור. והשתא ניחא דמה שכתבו התוספות בסוף פרק אין מעמידין [עבודה זרה לח, ב ד"ה אין] דסתם כלים מותרים משום ספק ספיקא, ספק נשתמשו בו אתמול, ואפילו נשתמשו בו היום שמא נשתמשו בו דבר שהוא פגום בעין או דבר שאינו נותן טעם, ע"כ. אינו סותר לדין זה, דהתם ר"ל שמא נשתמשו בו דבר שאינו נותן טעם כלל ואין הכי נמי דאי איכא נתינת טעם בכל גוונא אוסר אף שאינו לשבח. וראיית הש"ך מהירושלמי נכונה, דהתם קאי אמאי דקתני [תרומות פ"י משנה ז] זיתי חולין שכבשן במי תרומה אסור, ומי זיתים אלו אין משביחים הזיתים של חולין ואין פוגמין אותן ואף על פי כן אסיר כיון שקולטים הזיתים של חולין טעם מהמי זיתים של תרומה והיינו מין במינו שאסרה תורה, ומינה שמעינן דכל טעם שאינו משביח ואינו פוגם במין בשאינו מינו כיון שנרגש טעם האיסור אסור. וכן מבואר בדברי ההג"ה לקמן

בסוף סימן קל"ד [סעיף יג] שעל מה שכתב המחבר כל המשקים של עכו"ם שדרכן לערב בהם יין וחומץ אסורין, סיים ההג"ה וכל זה במשקין שהיין פרי מגדים יורה דעה שפתי דעת סימן קג

(א) כבריה. עש"ך. ומלת וכהאי גוונא קאי אבעלי חיים ודבר שיש לו מתירין, ובט"ז [סק"ב] כתבנו אי בעינן שיהא נפסד מאכילת אדם. ומה שהראה מקום לא"ח [סי' תמ"ז] סעיף י' אין בידי חיבורו על או"ח. ויראה שכיון למ"ש המחבר שם סעיף ט' יבש ביבש אין בטל (ומ"ש פלתי אות א' לא הבינותי) והלכה כדעה א' בסתם ואפ"ה פסק בסעיף י' דנותן טעם לפגם בטל משמע אפילו גופו, וצריך לומר כמ"ש המנחת כהן בפ"ט מחלק א' ע"ד ג' דנותן טעם לפגם מצטער שאין נהנה באכילתו ראוי להתיר יותר בפסח, ובט"ז אות א' נתבאר:

(ב) אפילו. עש"ך. הנה המנחת כהן בח"א פ"י השיג עליו, והפר"ח אות (כ) [ב'] חרה אפו בו ובש"ך, וכתב דאישתבוש כהני דהכוונה לא לשבח ולא לפגם, היינו שטעמו נרגש אלא שאינו לשבח ולא לפגם, אסור. ובעיקר הדין הסכים להמנחת כהן באיסור שיבש כעץ דאינו ראוי לגר מן התורה מותר וע"י תערובת לא גזרו, (והיינו אפילו ליכא רוב), ולא דמי לגיד הנשה דהתורה אסרתו כו' והש"ך גופא סימן קי"ד [סקל"א] כ"כ דיבש כעץ אין אוסר, והמנחת יעקב כלל פ"ה אות ע' הסכים לפר"ח, וראיה מסימן פ"ז [ס"י] עור הקיבה ומסימן צ' [ס"ב] בכחל עכ"ל. ואני העני תמה על עצמי למה האשימו להש"ך ז"ל והלא דבריו כנים כמו שאגיד. דודאי גיד הנשה עץ הוא והתורה חייבה עליו, אבל בשר נבילה שיבש כעץ נהי אם אכלו כך יבש

והחומץ הוא בהם לשבח או שאינו פוגם אבל אם הוא לפגם מותר, וזהו ממש מה שכתב כאן וזה פשוט:

אפשר דמותר מן התורה, מכל מקום כשחוזר ונימוח בתבשיל והרי נהנה ממנו ואיסור תורה אית ביה ואפשר בעודו יבש נמי. ומסימן פ"ז אין ראייה כלל דודאי יבש לית ביה לחלוחית ופליטה מגופו ומ"מ איסור עצמו יבש שנמחה צריך ס', וראיה שפיר מגיד הנשה:

ודע דגיד הנשה דבעינן ס' הוא מדרבנן דמן התורה וודאי כל שאין טעמו נרגש ברובא סגי וכמ"ש בסימן ק' יע"ש. ה"ה איסור יבש דוודאי אף שנימוח בתבשיל לית ליה פליטה מגופו, ומ"מ בשביל גופו דראוי לאכילה צריך מדרבנן ס', והשתא א"ש בסימן קי"ד [ש"ך] אות כ"א דהיתר הכרכום, די"ל דרשב"א שהיה נזהר משום בשר לח וחשש לאיסור תורה שמא יש כדי נתנית טעם באינו מינו ואף במינו משום לא פלוג משא"כ כרכום שלנו יבש, וזה שכתב הש"ך שם דנותנים טעם משא"כ יבש לית ביה פליטה מגופו ומן התורה ברובא בטיל, ויש וודאי רוב בתבשיל נגד כל הכרכום וליכא כי אם ספק איסור דרבנן ולא חיישינן, ובסימן צ' [ס"ב] כחל התם אף שאין יבש כעץ שרי דהחלב נתייבש ואין ראייה לכאן:

ודע דבסימן פ"א [ס"א] פסק המחבר דמי רגלי טמאה אסורים, וסבור הייתי לומר מדרבנן כדעת המנחת כהן שהבאתי בט"ז [סק"א] דמי הרגלים פגומין יותר מנבילה מוסרחת וכן נראה מפרי תואר כאן אות א', אלא שהב"י בסימן פ"א כתב דרא"ש [בכורות פ"א סי' ז] פסק כלישנא בתרא להחמיר בשל תורה, וצ"ל

דשתי לירקונא ומ"מ צ"ע. ואי נפל לתבשיל שיש רוב לכאורה שרי מידי ש"ך יורה דעה סימן קג

א (פמ"ג) כבריה או כיוצא בה. כגון חה"ל ודבר שבמנין וכה"ג דגופו לא בטיל באלף אפי' אינו נ"ט הלכך צריך שיהיו פגומים בעצמן ועיין בא"ח סי' תמ"ז ס"י מ"ש בזה:

ב (פמ"ג) אפי' פוגם קצת. אבל דבר שאינו נ"ט לא לשבח ולא לפגם אסור כדכתב ב"י ע"ש הג"א פ"ב דעבודת כוכבים ובת"ח כלל פ"ה דין כ"ב בשם חוות דעת ביאורים סימן קג

(א) שטעמו פגום. עיין ט"ז ס"ק א' דילפינן מנבלה. ואף דנבלה בעינן שיהיה פגום לגמרי עד שיהיה אינו ראוי לגר, וא"כ היאך ילפינן מיניה פגם כל דהו, כבר תירץ הר"ן בעבודה זרה [לב, ב דבור ראשון] דטעם פגום מצער הגר, דבודאי לא ניחא ליה לגר שיהיה בו טעם זה כלל, דהא בלא טעם זה היה יותר משובת, והוי כנבילה שאינה ראויה לגר. ומשום הכי כתב דאם משביח בגודל מדתו דאסור עד שיפסל מאכילת גר, וכמו שכתב המחבר בסעיף ב'. והרשב"א [תורת הבית] בארוך (כ"ט) [קט בית ד שער א יט, א] כתב דמסברא ידעינן, כיון דטעם כעיקר ממשרת ילפינן [פסחים מד, ב], וטעם פגום לא מצינן למילף, ונבלה שאינו ראוי לגר בעינן לאיסור (גופיה) [גופו] שנפגם, ע"ש. והנה מדברי השו"ע והפוסקים מוכח דבכל איסורים, אפילו בבשר בחלב וכלאי הכרם מותר נותן טעם לפגם, מדלא חילקו, וכתבו בסתם כל דבר שטעמו פגום אינו אוסר. והכרתי ופלתי בסימן פ"ז [ס"ק טו ד"ה אמנם] יצא לידון בדבר החדש, דבבשר בחלב אסור נותן טעם לפגם כיון שלוקין

דהוה אזבובים ויתושים עיין בסימן ק"ד [ס"ג] וצ"ע בכל זה:

מהרא"י ע"ש א"ז ונ"ל ראייה ממאי דקי"ל דאין בגידין בנ"ט ואפ"ה קי"ל דגופו של גיד שנימוח צריך ס' נגדו וכדלעיל סי' ס"ה ס"ט וס"ק ס"ב דאע"ג דאינו אלא כעץ בעלמא התורה אסרתו וכדאמרינן בפג"ה וה"ה לכל דבר איסור דאע"ג דאינו נ"ט צריך ס' נגדו והכי איתא בירושלמי פ"י דתרומות הלכה ו' הדא אמרת לא לשבח ולא לפגם אסור:

בבשר בחלב אפילו שלא כדרך הנאתו, כמבואר בפסחים פרק כל שעה כו' [כד, ב], ע"ש. והא ודאי ליתא, דהא בכלאי הכרם ג"כ לקי שלא כדרך הנאתו, ונותן טעם לפגם מותר כדמוכח בעבודה זרה דף ס"ח [ע"א]. וכן יין נסך דאסור משום תקרובת עבודה זרה, ולדעת התוספות פסחים דף כ"ו [ע"א ד"ה שאני] ובעבודה זרה י"ב [ע"ב ד"ה אלא] [ול"ב] [ומג ע"ב ד"ה אמרו לו; מח, ב ד"ה לא] אסור אפילו שלא כדרך הנאתו, ונותן טעם לפגם מותר כדמוכח בעבודה זרה פרק השוכר [סח, א] ובכל הפוסקים. אלא ודאי דנבלה שאינה ראויה לגר ושלא כדרך הנאתו תרי עיני הן, ומתרי קראי נפקי, ושלא כדרך הנאתו היינו שאכלו חי או שעירב בתוכה דבר מר, או אכילה גסה, ומקרא דלא יאכל נפקא כמבואר בפסחים דף (כ"ו) [כד ע"ב] דבעינן שיאכל כדרך הנאתו, וכמו שכתב הרמב"ם פרק י"ד מהלכות מאכלות אסורות [הלכה י - יא], וגוף האיסור לא הותר, ואם חזר ותיקנו להאיסור כגון שבישלו או שנטל הדבר מר מתוכו או שמתקו בדבר הממתק, חזר לאיסורו,

דלא נתבטל שם חלב במה שהוא חי או במה שנתן לתוכו הדבר מר, רק כשאוכלו כך בלא תיקון אינו לוקה משום דאכלו שלא כדרך הנאתו. ולהכי בבשר בחלב וכלאי הכרם ובעבודה זרה דלא כתיבא ביה אכילה, לקי אף בכהאי גוונא. אבל כשנסרח גוף האיסור פקע שם איסור מכל וכל, מקרא אחרינא דנבלה שאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה, ואפילו חזר ותיקנו בדברים המתבלים שרי, דכבר פרח האיסור מיניה ונעשה כעפרא ואינו חוזר לאיסורו. ואף דבנותן טעם לפגם אסור בפגם ולבסוף השביח, היינו משום דאינו רק פגם כל שהוא, ולא יצא האיסור מאיסורו רק שאין אוסר התערובת כיון דלא ניחא ליה בטעם זה כנזכר לעיל, ומשום הכי כשנשבח אח"כ אוסר, אבל כשגוף האיסור נפגם לגמרי עד שיצא מאיסורו, אינו חוזר לאיסורו, והוא נלמד מקרא דנבלה שאינה ראויה לגר, דעל כרחק קרא איצטריך להיכא שתיקן להאיסור, דאי בכשאוכלו בעודה מוסרחת לא צריך קרא דנבלה שאינה ראויה לגר, דבלאו הכי מותר מטעם שהוא שלא כדרך אכילתו כמו שכתב הרמב"ם פרק י"ד מהלכות מאכלות אסורות, רק דקרא דנבלה שאינה ראויה לגר איצטריך שפרח שם האיסור לגמרי, דאף שתיקנו עד שראוי לאכילה מותר, וכמו שכתבתי, ומשום הכא מותר אפילו בבשר בחלב וכלאי הכרם ובעבודה זרה, ולזה הרמב"ם בפרק י"ד שם כשסיים דכלאי הכרם אסור, לא כתב רק דדבר מר, והניח חלוקה דנסרחה, ולא כתב סתם אבל בשר בחלב וכלאי הכרם אסור בכל זה, שמע מינה דסבירא ליה אפילו בבשר בחלב וכלאי הכרם מותר היכא דנסרחה האיסור, משום דנלמד מקרא אחרינא דנבלה שאינה ראוי

לגר וכמו שכתבתי, נותן טעם לפגם ג"כ מותר בהו, דלא כהכרתי ופלתי. וגבי חמץ שאסור פת שעיפשה בפרק אלו עוברין [פסחים מה, ב] אף שנפסל מאוכל אדם, הוא מטעם שכתב הר"ן שם [יג, ב ד"ה ת"ר] משום דראוי לחמץ בו עיסות אחרות, וכל שעדיין ראוי לאוכל או לתקן בו אוכלים אחרים ועומד לכך, אסור מדאורייתא. ומהאי טעמא שמרים שחמצו עיסה אסורה אף דשמרים אינן ראויין לאכילה, כיון שעומדין לכך:

(ב) כבריה. הכרתי ופלתי [ס"ק א ד"ה מיהו דברים] רצה להוכיח מכאן דבחמץ בפסח למאן דסבירא ליה [או"ח סימן תמז סעיף ט] דיבש ביבש אפילו באלף לא בטיל, ומכח טעם זה (אפילו לח בלח) לא בטיל, כמבואר שם [סעיף י בהגה] דאם נפל משהו איסור בעין אפילו בנותן טעם לפגם אסור, כיון דגוף האיסור בעין ולא נתבטל. ואי אפשר לומר כך, דהא התוספות בעבודה זרה דף ס"ו [ע"א] בד"ה מכלל, הביאו ראיה דכל היכא דמשהו אסור אף נותן טעם לפגם אסור מהא דפריך התם מהא דכל שאין בהנאתו בנותן טעם וכו', ע"ש, ושם נתערב גוף היין כשנופל על ענבים מבוקעות, כמו שכתב הר"ן [שם לא, ב ד"ה מתני'], ובעבודה זרה אפילו ביבש ג"כ אוסר במשהו אפילו דברים שאינן חשובין, כמו שכתב הר"ן בעבודה זרה [שם לז, א] בסוגיא דאלו אסורין ואוסרין בכל שהוא, וא"כ מנא להו לתוספות ללמוד בטעם גרידא לפגם בלא ממש שיהיה אסור. לכן נראה, כיון דמבואר בעבודה זרה (ס"ו) [סז ע"א] בהא דאמר רבי יוחנן כל שטעמו וממשו אסור ולוקין, וטעמו ולא ממשו אין לוקין, ופירש רש"י [שם ע"ב ד"ה טעמו ולא ממשו] כגון חלב נימוח, ומשום דלית

ליה ילפותא דמשרת, אלמא דאף שבטעמו וממשו לא צריך קרא דמשרת מכל מקום היכא שהאיסור נימוח ונבלע בעינן ילפותא דמשרת, דהוי כטעמו ולא ממשו. והרשב"א כתב בתורת הבית הארוך דף ק"ט [בית ד שער א יט, א] בטעם דנותן טעם לפגם מותר משום דטעם פגום לא מצינן למילף ממשרת, א"כ אף באיסור נימוח מותר, דהא הוי כטעמו ולא ממשו. ולא דמי ליבש ביבש, דהוי כממשו, והממש לא נתבטל, מה

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן פז סעיף ו

הגה: וחלב זכר לא מקרי חלב כלל. ואם נפל לתוך קדירה של בשר, אינו אוסר. אבל חלב מתה, ומי חלב, אוסרים המאכל כמו חלב עצמה. ואפילו בבישול, יש לאסור לכתחלה (כן משמע בארוך כלל ל"א). יש אומרים דאסור לחתות האש תחת קדירה של עו"ג, לפי שהם מבשלים בהם פעמים חלב פעמים בשר, והמחתה תחת קדירה שלהם בא לידי בישול בשר בחלב (הגהת מרדכי פ' הצלמים). עוד כתבו דאין לערב מים שהדיחו בהם כלי בשר עם מים שהדיחו בהם כלי חלב, וליתן לפני בהמה,

ערוך השולחן יורה דעה סימן פז

סעיף יד

ולי נראה דדבר גדול השמיענו הטור בזה ונ"מ לדינא כמו שיתבאר ולא מטעם בשר בחלב דודאי אין בזה שום איסור בשר בחלב גם מדרבנן אלא טעמא אחרינא אית ביה דהנה יש להקשות על הגמ' והפוסקים שהתירו לבשל וליהנות בבשר טמאה בחלב טהורה או להיפך ומשמע דמותר למכור לכותי והא קי"ל לקמן בסי' קי"ז דדבר האסור באכילה מן התורה אסור להשתכר בו במכירה לכותי לאכול ולהרבה פוסקים הוי איסור תורה

שאין כן בנימוח דהוי כטעמו ולא ממשו, ולפגם מותר. ומשום הכי בדבר שיש לו מתירין אפילו למאן דסבירא ליה לעיל בסימן ק"ב [ש"ך ס"ק ט] דאפילו טעמו לא בטל, מכל מקום בטעם לפגם מותר. רק שכבר מסיק בהג"ה באו"ח בסימן תמ"ז [סעיף י] דנותן טעם לפגם אסור בפסח, והיינו כתוספות שם דבמקום דמשהו אסור אף נותן טעם לפגם אסור, א"כ הוא הדין בדבר שיש לו מתירין הדין כן:

דאסורים בהנאה (מהרי"ו). עוד כתבו דהכלי שעושין בו מים לחפיפת הראש, אין לשמש בו, דעושין אותה מאפר שעל הכירה ורגילות הוא להתערב שם בשר וחלב. (מהרי"ל). ולכן יש לאסור גם כן להשתמש מן הקדירות של התנורים שבבית החורף, משום דנתזים עליהם לפעמים בשר וחלב מן הקדרות שמבשלים בתנורים (מהרי"ו). ובדיעבד אין לחוש בכל זה. ואף לכתחלה אין בזה אלא חומרות בעלמא, והמיקל לא הפסיד.

כמו שיתבאר שם ודוחק לומר דמיירי בנזדמנו דזה לא שייך על טמאה אלא בצייד ע"ש וצ"ל כיון דבכאן אחד מהן טהור הבשר או החלב עיקר כוונתו על הטהור והטמא הוה כנזדמן לו דשרי אך קשה הא גם הטהור נאסר ע"י בישול עם הטמא ע"י נתינת טעם אמנם הטור ביאר לקמן סי' צ"ח דנותן טעם מין בשאינו מינו לשיטת רש"י הוא דרבנן ולשאר פוסקים אף שהוא מן התורה אין לוקין עליו עד שיהיה כזית בכדי אכילת פרס ע"ש ואינו ג"כ לענין זה חמור מאיסור

דרבנן דשרי להשתכר בו כמבואר שם ולכן הש"ס והפוסקים לא התירו בבישול ובהנאה רק כשאחד מהם טהור אבל בשר טמאה בחלב טמאה אסור בבישול והנאה מטעם איסור עשיית סחורה ולכן דקדק הטור לכתוב על שניהם שאינו **ט"ז** יורה דעה סימן פז ס"ק ו

(ו) (נקה"כ) (פמ"ג) ומותר לאכלה בחלב. רש"ל הקשה ע"ז פכ"ה סי' ב' מאי שנא ממה שכתב רשב"א הביאו הטור סימן פ"ו בהכה תרנגולת על זנבה כו' דאם היה מעורה בגידין הוי כבשר מן החי וא"ל שאני התם דיש איסור דאורייתא דמנא ליה לחלק ותירץ וז"ל דמ"ש לעיל שלא נגמרו היינו שלא נגמרו כל צרכן ואף על פי שיש להם חלמון וחלבון והיה ראוי לאוכלן בחלב אפי' הן מעורות בגידין והטעם לפי שאין להם טעם בשר כלל אכן כשהכה עד שהפילה כל זמן

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קג

סעיף ג

אפילו אין כח באיסור לבדו לפגום אלא על ידי דבר אחר שמסייעו, כגון שנפל איסור לקדירה שיש בה מלח או תבלין

ש"ך על שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קג סעיף ג

(פמ"ג) ואלמלא המלח והתבלין כו'. וה"ה איפכא כשהוא פוגם מפני שאין שם מלח או תבלין ואלו היה שם מלח או תבלין

חוות דעת על שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קג סעיף ג

ואלמלא המלח. והוא הדין איפכא, שהוא פוגם מפני שאין שם מלח ואלו היה מלח היה משביח, ג"כ מותר. ואם נפל איסור פגום לתבשיל ואח"כ נפל מאותו תבשיל

פרי חדש על שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קג סעיף ג

ואלמלא המלח והתבלין כו'. והוא הדין איפכא כשהוא פוגם מפני שאין שם מלח או תבלין ואילו היה שם מלח או תבלין

אלא דרבנן וכוונתו על בשר עוף בחלב איסור אכילתו מדרבנן ועל טמאה בטהורה איסור מכירתו מדרבנן ולכן מותר בבישול ובהנאה כלומר למכרו לכותי ולהשתכר בזה [כנלע"ד]:

שהם מעורים חשוב כבשר מן החי ולא בטעם תליא מילתא עכ"ל וכתב על זה שכל זה דוחק להלכה אלא כל זמן שמעורה בגידין חשוב כבשר לכל מילי כו' וכתב בשם מהרא"י וכמדומה שנהגו הנשים איסור אפי' אם הקליפה החיצונה קשה לגמרי וכו' ואין להחמיר בזה אלא לכתחלה אבל בדיעבד כל זמן שנגמרה הקליפה אפי' בקרום לבן לחוד סגי ואין עליו דין בשר כלל עכ"ל וע"ל סי' ע"ה לענין מליחה עם בשר מ"ש בשם רש"ל:

מדוכין (בטור מרובין) ואלמלא המלח והתבלין שבה לא היה כח באיסור לפגום, אפילו הכי מותר.

כראוי לא היה פוגם מותר כיון דהשתא מיהא פוגם כדאיתא בש"ס:

לתבשיל אחר ששם האיסור לשבח, אין צריך רק ששים נגד האיסור, דהא לא נעשה נבילה מקודם, דהא מישרא שרי:

כראוי לא היה פוגם, מותר, דהשתא מיהא פגמא וכדאיתא בש"ס [עבודה זרה סז, א]:

פרי מגדים שפתי דעת על שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קג סעיף ג

ואלמלא. עש"ך. וכל שכן הוא מפוגם

ולסוף השביח באות ז' ועמ"ש שם:

משנה מסכת עבודה זרה דף לה:

אסור מפני שהוא פירי בין לרב הסדא בין לרב נחמן (ג) בר יצחק תתסר בהנאה קשיא דרש רב נחמן בריה דרב הסדא מאי דכתיב **לריח** שמניך טובים למה ת"ח דומה ש"ח לצלוחית של פלייטין מגולה ריחה נודף מכוסה אין ריחה נודף ולא עוד אלא דברים שמכוסין ממנו מתגלין לו שנאמר **עלמות** אהבוך קרי ביה עלמות ולא עוד אלא שמלאך המות אוהבו שנא' עלמות אהבוך קרי ביה על מות ולא עוד אלא שנוחל שני עולמות אחד העוה"ז ואחד העוה"ב שנא' עלמות קרי ביה עלמות: **מתני'** ואלו דברים של עובדי כוכבים אסורין ואין איסורן איסור הנאה **חלב** שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו **והבש** והשמן שלהן *רבי ובית דינו **התירו** השמן **והשלקות** וכבשין שדרבן לתת לתוכן יין וחומץ **ומרים** מרופה וציר שאין בה דגה כלבית שוממת בו והחילק וקורטשל חלתית ומלח שלקונדית הרי אלו אסורין ואין איסורן איסור הנאה:

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף לה עמוד ב

משנה מסכת עבודה זרה דף לט:

בלא טורח כשהוא מלמדן: **מתני'** ר' ונים דינו הסירו את השמן. לא גרסי' דהא לאו איהו שרייה אלא ר' יהודה נשיאה בר ברביה שרייה כדאמר בגמ' מסתמין ואיל רבי יהודה נשיאה ור' יהודה נשיאה דגמ' הייט רבי יהודה הנשיא בנו של ר"ג בר' שהיה צימי האמוראים וה"ל אמרינן בגמרא ר' יהודה הנשיא בנו של ר"ג הורה כו' ואילו רבי בנו של רשב"ג היה כדאמרינן בהשוכר את הפועלים (ג"מ פד:): **והשלקות**. כל דבר שביטלו עובד כוכבים ואפילו בכלי עהור וכולהו משום חתנות: **וכבשין**. לכבוש דגים וירק וראש ורגלים של בהמה בהומן: **וערים**. מין דגים קטנים מלוחים: **מרופס**. שנטרפו ונשתפרו הדגים ואין ניכרין הלכך חיישי לעמאים: **וליר שאין כס דגה כלבים שוטטת בו**. שדרך כלבים ליגדל מאליה צליר של דגים טהורים ואם יש ליר דג עמא עמו לא חודל רבירה דו זריא זרימה זרימה:

סתמ' ר"מ היא: **מתני'** וסדר כבשין: אשכולות של ענבים: שאינם טרופס. שניכרין חתכות דגים: פלה של חילפיים. דהא לא מפסקו לה בסבינא: וויטי גלוסקאות סמנולגלין. זיתים הכטוסין בכלי עגול ומתחממין ונעטרין מאליהן כעין גלוסקא. מגולגלין כמו מגולגלם שנתחממו ונרפו מתחת שמן ובלע"ז מול"ש ובגמ' (דף מ:): פריך פשיטא למאי יחוש לה: **שנתי** אסורין. אופיים קמהדר ובגמרא (דף מ:): מפרש לה: **מן ספולט**.

אמר רבי יוחנן לדברי האומר לבנה אסורה קרבי דגים לבנים טמאים מעורבין בה לדברי האומר שחורה אסורה קרבי דגים שחורים טמאים מעורבין בה לדברי האומר זו וזו אסורה זה וזה מעורבין בה אמר רבי אבהו משום רבי תינא בן גמליאל זקן אחד היה בשכונתנו שהיה מחליק פניה בשומן הזיר: הרי אלו אסורים: למעוטי מאי *לחוקיה למעוטי בידוע לרבי יוחנן למעוטי מוריים וגבינת בית אונייקי וסתמא כר"מ: **מתני'** ואלו מותרין באכילה **חלב** שחלבו עובד כוכבים וישראל רואהו **והבש** **והדברבניות** אע"פ שמנטפין אין בהן משום הכשר משקה **וכבשין** שאין דרבן לתת לתוכן יין וחומץ **ומרים** שאינה מרופה **וציר** שיש בה דגה **ועלה** של חלתית **וויטי** גלוסקאות המגולגלין ר' יוסי אומר השלחין אסורין **החגבים** הבאים מן הסלולה אסורין מן *ההפתק מותרין וכן לתרומה: **גב' תינא**

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף לט עמוד ב

השוחט בסכין של עובדי כוכבים רב אמר קולף • לריך להעמיד בידועין זה שהיא זה יומא דלי לאו הכי אמאי קולף לרב הא סתם כלים של עובדי כוכבים אינן בני יומא וגבי עכברא בשירא בפרק בתרא דמסכת ע"ז (דף סח:) מסופק ליה לגמרא אם סבר רב טהן טעם לפגם מותר או אסור ואיזה דסהם כלי עובדי כוכבים אינן בני יומא משמן של עובדי כוכבים דתנן בפרק אין מעמידין (ע"ז דף נה:) דאסור ומפרש שמואל בגמרא משום דליפתן של כלים אורסתן וקאמר דרבי יהודה נשיאה וביה דיע גמטו עליו והתירוהו משום דקסברי טהן טעם לפגם מותר וטעם לפגם דקאמר היינו משום דלינן בני יומא דלין לומר דאפילו הוה השמטית בעין הוא טהן טעם לפגם בשמן דל"כ קשיא מחני' דהתם דשריא דבש ומפרש בגמרא למאי נישא ליה אז משום איערוכי מסרי כרי וזו משום גיעולי עובדי כוכבים טהן טעם לפגם מותר וגבי שמן אסורה אלא היינו טעמא דגבי דבש אפילו שמטית בעין טהן טעם בדבש לפגם אבל השמן אין הפגם אלא משום שאינו בן יומא ועוד דמפרש התם טעמא דקורט של חלתית דאסור משום דמסקי ליה בסכניא אע"ז דתנן טעם לפגם מותר אנב מרשא דחילתית מחליא ליה ומשויא ליה לשבח וזו סתמייהו בני יומא נינהו לא הוה לריך לאו טעם: **אנב** דוקא

כדדסי • שלח חתפו זה מעולם : **הדאסי** • אחאי מחסרה משום עבודה כוכבים דהא האי סכין לאו עבודה כוכבים עלמה היא אלא משמשי עבודה כוכבים וכן לרבי ישמעאל וכן לר"ע דפלוני בפרק רבי ישמעאל (ט"ז נא:) בעבודה כוכבים עלמה איכא למ"ד אסורה מיד ואיכא למ"ד לכשהעבד כולה מורו כללים דלינן אסורים עד שיעבדו עד שיעשו זהם שימוש לעבודה כוכבים : **גוואל** • חמיטות עלים : **ואיבעית אימא אפילו כינסה** • וכגון שליכנה בלור ואין כאן איסור שמטית: **קולף** • בית השחיטה מפני שבלעה שמטית הסכין : **א** • מדיח • **במים** : **בית השחיטה רומח** • ובלע : **לונן** • כלומר אין חוס בית השחיטה חוק לבלוע ומיהו הדחה בעי שהרי נחקנח זה שמטית ואע"פ שלא נבלע בבשר הרי הוא בדפנות בית השחיטה שא"ל לרופני הסכין בלא שמטית : **ערידי סימנים לאפוקי דס** • כלומר בהולאת דס הם עסקים ולא בבלעה : **דוחקא דסכין** • שמשפטו בבשר בדוחק בלעה וכוון ללא איפסיק הלכתא ואיסורא דאורייתא הוא עבדין לחומרא דקי"ל בשל תורה הלך אחר המחמיר ומ"מ לכתחלה לא ישחוט דהא השוחט קאמר : **סכין עריפה** • שחט זה עריפה : **בחמין** • לריך להגעילה לסכין מפני שבלעה שמטית העריפה : **בזונן** • קסבר בית השחיטה לון ולא בלע הסכין ללא נחמס : **ב** • **והלכתא**

"בחרשה חדשה בין לר' ישמעאל בין לר' עקיבא *משמשי עבודת כוכבים הן ומשמשי עבודת כוכבים **אינן** אסורין עד שיעבדו איבעית אימא דפסק ביה גוואל לעבודת כוכבים ואיבעית אימא בישנה שליכנה באור אתמר השוחט בסכין של עובדי כוכבים רב אמר קולף ורבה בר בר תנה אמר **'מדיח לימא בהא קמפלגי דמר סבר בית השחיטה (6) צונן ומר סבר בית השחיטה רותח לא דכ"ע בית השחיטה רותח הוא מאן דאמר קולף שפיר ומאן דאמר מדיח איירי דשרידי סימנין לאפוקי דס לא בלעי איכא דאמר דכ"ע בית השחיטה צונן מאן דאמר מדיח שפיר מאן דאמר קולף אגב דוחקא דסכינא בלע סכין עריפה פליגי בה רב אהא ורבינא חד אמר בחמין וחד אמר בצונן **'הלכתא** אפילו בצונן ואי איכא בליחא דפרסא למיכפריה לא צריך ולמאן דאמר בחמין מ"ט משום דקא בלעה איסורא דהיתורא נמי בלעה אבר מן החי אימת בלעה לבי חיימא אימת קא חיימא לבי גמרה שחיטה **'הדיא** שעתא היתורא הוה: אמר רב יהודה**

מלמד בבני מסכת חולין דף ה' עמוד ב'

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק יז

הלכה כב
שמן של עכו"ם מותר, ומי שאוסרו הרי זה עומד בחטא גדול, מפני שממרה על פי בית דין שהתירוהו, ואפילו נתבשל השמן הרי זה מותר, ואינו נאסר לא

הלכה כג
וכן דבש של עכו"ם שנתבשל ועשו ממנו הלכה כד

מיני מתיקה מותר מטעם זה.
האוצר מותרין, אבל חגבים וכבשים שמזלפין עליהן יין אסורין, וכן אם היו מזלפין עליהן חומץ ואפילו חומץ שכר אסורין.

הלכה כד
כוספן של עכו"ם שהוחמו חמין בין ביורה גדולה בין ביורה קטנה מותר מפני שנותן טעם לפגם הוא, וכן כבשין שאין דרכן לתת לתוכן חומץ או יין או זיתים הכבושין וחגבים הכבושין שבאין מן

השמן ומסריחו וכן דבש של גוים שנתבשל ועשו ממנו מיני מתיקה מותר מטעם זה ונראה שהוא ז"ל מפרש שמה שאמרו בפרק אין מעמידין גבי שמן

בית יוסף יורה דעה סימן קג
כתב הרמב"ם בסוף הלכות מאכלות אסורות (פ"ז הכ"ב וכג) שמן של גוים מותר ואפילו נתבשל אינו נאסר מפני גיעולי גוים מפני שהבשר פוגם את

(לח:) וכן גבי דבש (לט:) למאי ניחוש ליה אי משום איערובי מיסרא סרי דאיערובי בשר בהדייהו קאמר אבל רש"י פירש באיערובי דגבי שמן (ד"ה איערובי, וכן גבי דבש ד"ה איערובי) דהיינו איערובי יין (ומים) [ומיהו] בענין הדבש גם המרדכי כתב בפרק כל שעה (פסחים סי' תקסב) ובסוף פרק אין מעמידין (ע"ז סי' תתלו) שבא מעשה לפני ר"י שבשלו דבש במחבת של בשר בת יומא והריקוהו חם בקדרה של חלב בת יומא והתירה משום דהשמנונית בדבש הוי נותן טעם לפגם לגמרי אפילו מעורב בו

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קג סעיף ד

שמן ודבש של עובד כוכבים, אף על פי שהם מבושלים, מותרים מפני שהבשר פוגם את השמן ומסריחו, וכן לדבש. הגה: ויש אומרים דבשר אינו פוגם דבש עצמו, רק משקה הנעשה מדבש (מהרי"ל

שמנונית של גיעולי גוים בעין או מבשר בחלב הוי נותן טעם לפגם בו ע"כ ואני תמה שהרי העולם מבשלים דבש עם הבשר והוא משובח מאד ושמא י"ל שעל ידי התבלין והבצלים הוא משביח אבל אילו היו בשר ודבש לבדם היו פוגמין ובעובדא דר"י לא היה שם אלא דבש בטעם הבלוע במחבת לבדא: כתוב בהגהות אשירי פרק בתרא דע"ז (סי' ט) נותן טעם לפגם מותר ואם אינו נותן טעם לא לפגם ולא לשבח אסור. וכתוב עוד שם (סי' י ויא) דחלב ובשר נבילה שנפלו ביין ודאי פוגמין:

בהגהת ש"ד סימן כ"ב ועוד הרבה פוסקים עיין ס"ק י"ג; ובמקום שאין הפסד גדול, יש להחמיר. בשר או חלב ביין, הוי לפגם, ומותר. (הגהות אשיר"י פ"ב דעבודת כוכבים).

חוות דעת על שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קג סעיף ד

(ז) ויש אומרים דבשר. עיין ש"ך ס"ק י"ד שהוכיח דבשמן נותן טעם לשבח. והנה, בשמן שאינו שלוק אף דעת הרמ"א דנותן טעם לשבח, רק בשמן שלוק דעתו דנותן טעם לפגם, כמו שסיים הש"ך בשם הרב בתשובה [סימן נד], ובזה ליכא ראייה גמורה מדברי הפוסקים להיפך, כמו שכתב שם הרב בתשובה והוכיח מהש"ס [עבודה זרה לח, ב] מדקאמר גבי מישחא שליקא למאי ניחוש לה דנותן טעם לפגם, ולא קאמר גבי מישחא שאינו שלוק, משמע דבשלוק אף בעין נותן טעם לפגם:

לאסור הכלים מטעם שכתב הרמ"א כאן בסעיף ב' דהכלים אסורים, והכא נמי כיון דחיישינן לשמא נתערבו פליטת החלב והבשר בלי אמצעית המים אסורים שני הכלים, תמוה לי, דהא עיקר הטעם בזה הוא כמו שכתב הט"ז סימן צ"ה ס"ק ח' בשם התוספות [חולין קיב, א דבור ראשון] שתירצו כן בתירוץ השני, וסיימו שם ונאסרין המים וחוזרין ואוסרין הכלים, וכהך תירוצא קיימא לן, דהא מהאי טעמא מתירין בסימן צ"ד סעיף ה' כשיש ששים במים מחמת שהמים אינן נאסרין, כמו שכתב הט"ז שם ס"ק ז' ע"ש, ואם כן הכי נמי כיון שהיין אינו נאסר כיון שפוגמים בו, אינו חוזרין ואוסרין הכלים כמו ביש ששים. ואפילו לטעם דשמא נגעו ג"כ מותר, דכל זמן שהתבשיל הפוגם בתוך הקדרה,

(ח) חלב ביין. חלב בציר"י, אבל חלב בקמ"ץ נותן טעם לשבח, כמבואר בשו"ת נודע ביהודה [מהדו"ק יו"ד] סימן ל"א. אך מה שכתב שם בנידון יין שבישול בקדרה בשר והגיסו בו כף חולבת,

הבלוע שבקדרה מקושר הוא עם התבשיל, כמבואר בתרומת הדשן סימן קפ"ג, ואינו יכול להשביח הבלוע. תדע, דאי לא תימא הכי א"כ גם בדינו של הרמ"א דנקט שתחבו לתבשיל השני שהוא ג"כ פוגם היה לו להתנות שיהיה ג"כ פוגם הבלוע שבקדרה מקודם, דאם

ט"ז על שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קג סעיף ד

(ז) (פמ"ג) וכן לדבש. תמה ב"י שהרי העולם מבשלין דבש עם בשר והוא משובח מאד ותירץ דע"י התבלין והבצלים הוא משביח אבל אלו היה בשר ודבש לבדם היו פוגמין ובדרכי משה הקשה מדברי המרדכי פרק שני דביצה דחתיכת נבילה בדבש לא הוה לפגם שכתב וז"ל וע"כ אם נמצא בדבש חתיכה של נבילה אסור כל הדבש כו' ומר"ח ז"ל תירץ דהמרדכי לא אסר הדבש משום נתינת טעם לשבח של נבילה אלא מיירי אפי' הוא לפגם אסורו לפי שהדבש אינה רבה על הנבילה וכמ"ש הרשב"א דכשהאיסור והיתר שוין אסור אפילו

פרי חדש על שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קג סעיף ד

[יד] מפני שהבשר פוגם כו'. לשון המחבר הוא לשון הרמב"ם פרק י"ז מהלכות מאכלות אסורות [הלכה כב - כג]. וכתב הכסף משנה שם [הלכה יח] ולקמן בב"י בסימן קכ"ב [עמוד פה ד"ה סתם] דסבירא ליה דסתם כלים של עכו"ם הם בני יומן. והמחבר שפסק לקמן [סימן קכב סעיף ו] דסתם כלים של עכו"ם אינן בני יומן, העתיק לשון הרמב"ם ללמוד ממנו דבשר פוגם שמן ודבש. ועיין לקמן סימן קי"ד סעיף ז':

[טו] שהבשר פוגם את השמן כו'. בפרק אין מעמידין [עבודה זרה] דף ל"ח [ע"ב] איתא דמישחא שליקא דארמאי שרי דלמאי ניחוש לה, אי משום איערובי

אינו פוגם רק להתבשיל ולא להבלוע, נאסר הבלוע שבקדרה מטעם שמא נגעו בגוף הקדרה וטעם שני לאיסור דהא אוסר הבלוע. אלא ודאי דגם הבלוע לא נאסר בשעה שהתבשיל פוגם מתבשל בתוכו:

בנ"ט לפגם ע"כ והוא תמוה דהא שם במרדכי הכירו החתיכת נבלה ולא היה איסור רק מחמת טעמו ולעיל סעיף ב' והוא מדברי הרשב"א מבואר דאם האיסור מחמת טעם ולא ממש אפילו האיסור רבה על ההיתר מותר בנ"ט לפגם על כן צריכין אנו לחילוק ד"א שמביא אח"כ רמ"א והם דברי מהרי"ל בתשובה דיש חילוק בין דבש עצמו דמיירי ב' המרדכי למשקה העשוי מדבש וכן עיקר והוא מסקנת הד"מ ולא ידעתי למה כתב כאן לקולא במקום הפסד גדול אפילו בדבש עצמו דלפי הנראה אין כאן קולא נגד המרדכי:

מסרא סרי כו'. ושם בדף ל"ט [ע"ב] איתא כהאי גוונא גבי דבש דשרי, דאי משום איערובי מסרא סרי. ורש"י פירש תרווייהו דאי משום איערובי דהיינו שמא נתערב בו יין ואפר א], משום דמשמע ליה דשמנונית בדבש ושמן משביח, אלא שלא היו רגילין לערב בהם שמנונית ולפיכך מותרים. אבל הר"ן גבי משחא [שם טו, ב ד"ה ביצה] פירש כרש"י דהיינו תערובת יין, וגבי דבש [שם טז, ב ד"ה גמ'] כתב אי משום איערובי דבר טמא מיסרא סרי הילכך לא מערבי. ואחרים פירשו דאי משום שדרך לערב בדבש דברים אחרים ונימוחין וחוזרין דבש, ליכא למיחש להכי, לפי שהמתערב

בו עד שלא נמוח מסריח ומותר, ע"כ. ולכאורה קשה דכי היכי דגבי דבש הוה חיישינן לאיערובי דבר טמא אי לא משום דמסרא סרי, א"כ גבי שמן דמשמע דסבירא ליה דשמנונית בשמן משביח מדלא פירשו כמו גבי דבש ניחוש להאי. וכן נראה עוד מדבריו שם בההוא פירקא גופיה [יד, א ד"ה פת] שהוכיח דקיימא לן סתם כלים אינן בני יומן מרבי שהתיר את השמן [עבודה זרה לה, ב], והשתא מאי ראייה מייתי, דילמא דסתם כלים בני יומן, אלא דשאני התם שהשמנונית פוגם את השמן, ומכל מקום דעת הרמב"ם [מאכלות אסורות יז, כב - כג] לפרש הני תרי איערובי בחד גוונא, והחשש משום איערובי שמנונית בדבש ובשמן ודאי דמסריח ופוגם בהם ואין מערבין אותו בהם. ולכאורה יש לדקדק בזה מה שדקדק הב"י [עמוד רעד ד"ה כתב הרמב"ם] שהרי העולם מבשלים דבש עם בשר והוא משובח, וגם בשמן העולם מטגנין ומבשלין אותו עם בשר והוא טוב. והב"י תירץ דע"י התבלין והבצלים משביח. וישוב זה אינו עולה לשמן שבלא תבלין ושום דבר אחר משביח הבשר עם השמן. ונראה לי שכשעיקר התבשיל הוא הבשר, אז הדבש והשמן משביח בו ונתקן הכל, אבל כשהעיקר הוא השמן או הדבש ומערבין בו מעט שמנונית, נפגם השמן

פרי מגדים שפתי דעת על שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קג סעיף ד

(ג) שמן. עש"ך דבשר בעין פוגם נמי לדבש ושמן. ועיין בשו"ת רמ"א סימן נ"ד התיר השמן ולא חיישינן למה שאומרינן שמושחין [החביות] בשומן חזיר וכן לאקס"ן לא חיישינן להו והטעם דבשר נותן טעם לפגם בשמן. אמנם מ"ש שם שומן חזיר מאוס וכנבילה מוסרחת

או הדבש מחמת השמנונית ושרי. ושוב מצאתי כדברי בספר ב"ח [עמוד ערה דיבור ראשון]. והתורת חטאת בכלל פ"ה סימן כ"ב כתב דמדבריו בפרק ב' דביצה [מרדכי רמז תרעד] משמע דשמנונית בדבש לא מקרי לפגם, ותירץ בשם מהר"ל [שו"ת החדשות סימן פא] דבמשקה העשוי מדבש השמנונית הוי בו לפגם, אבל בדבש עצמו הוי לשבח וכמו שכתב בהג"ה בכאן בשם יש אומרים. ולענין דינא, הש"ך [ס"ק יד] האריך להוכיח מדברי מהר"ל ומרדכי פרק אין מעמידין [עבודה זרה רמז תתלו] ומתוספות לשם דף ל"ח ע"ב [ד"ה אי] ובהרא"ש שם [פ"ב סימן לה], וכן מוכח בהרשב"א [ח, ב ד"ה איתמר] והר"ן [ב, א ד"ה איתמר] ואגודה [סימן ו] פרק קמא דחולין, שהביאו ראייה דסתם כלים של עכו"ם אינן בני יומן מדרבי ובית דינו התירו את השמן, מכל הני מוכח בהדיא דשמנונית בשמן לעולם נותן טעם לשבח בין חי בין שלוק, ומשום איערובי דקאמר בש"ס היינו תערובת יין כדפירש רש"י, ומכל מקום איערובי דגבי דבש אפילו תימא דר"ל תערובת יין, מכל מקום הענין אמת מה שכתב הר"ן בשם אחרים שהדבר המתערב בדבש עד שלא נמוח מסריח ומותר. אי נמי משום שהשמנונית בדבש פוגמו ומותר על פי מאי דפרישית, והכי נקטינן:

יע"ש, צ"ע כי לא דברו מזה האחרונים. ומסתימת דבריהם אם נפל חזיר או שומן לתבשיל אוסר עד ס' ובשמן שרי. ובלאקס"ן לא חיישינן דאחזוקי איסורא לא מחזקינן. ועיין כנסת הגדולה בהגהות ב"י אות י"ג:

תאנים עם יין נותן טעם לפגם הביאו כנסת הגדולה בהגהות ב"י אות י"ו מאו"ה כלל ל"ב דין י"א מהר"מ ז"ל בפ"ו ממ"א (הל"ד) [הל"ג] ורא"ש בע"ז [פ"ה סי' ה'] והמחבר הביא זה לקמן סימן קל"ד ס"ט והוא משנה בעבודה זרה ס"ה ע"ב, אלא דיש שם גירסאות וכפי גירסא א' חילק בין לחים ליבשים, והר"מ והרא"ש סוברים דאף לחים נטל"פ, עיין לחם משנה שם ובכנסת הגדולה בהגהות ב"י אות כ"ד עמד בזה:

מה שכתב רמ"א בשר או חלב ביין נותן טעם לפגם חלב בקמץ, וכן משמע בצמח צדק סימן פ', חלב שמתקנין היין למראה יע"ש. וחלב בציר"י עיין סימן קכ"א סעיף א' בהג"ה משמע דנותן טעם לשבח יע"ש ושם יבואר:

יד) וי"א. עש"ך. דבריו צריכין ביאור. במשנה עבודה זרה ל"ה ע"ב שמן גוי אסור רבי ובית דינו התירו. ובדף ל"ו ע"א אמר שמואל שמן אסור מזליפתן של כלים ור' יהודה הנשיא התירו נותן טעם לפגם מותר. ובדף ל"ח ע"ב משחא שליכא מאי אמר רב ספרא למאי ניחוש לאיערובי מסרי סרי, ובשולי גוים נאכל כמות שהוא חי, וגיעולי גוים נותן טעם לפגם. ובדף ל"ט ע"ב דבש למאי ניחוש עירובי מסרי סרי, ובשולי גוים נאכל חי, וגיעולי גוים נותן טעם לפגם ויש בכאן ד' שיטות. השיטה הא' היא שיטת רש"י [ע"ז לח: ד"ה איערובי וסרי, ולט: ד"ה איערובי] שפירש בשניהם עירובי יין סרי ונותן טעם לפגם קדירה שאינה בת יומא. ולפ"ז שמן דאוסר ת"ק ומתיר דבש י"ל כמ"ש התוספות בדף ל"ו ע"א ד"ה בשלמא דשמן חתנות נמי אית ביה. ולפ"ז בשר משביח בשמן ודבש מדכתב נותן טעם לפגם קדירה שאינה בת יומא:

השיטה הב' היא שיטת הר"מ ז"ל בפ"ז ממ"א הלכה כ"ב כ"ג כ"ד וכפי מה שפירש הב"י כאן עירובי בשר פוגם הוא. ונותן טעם לפגם נמי מהאי טעמא (והוה קצת שפת יתר דכ"ש הוא). ואחר התבוננות יראה שפירש כן למה שהבין הרשב"א [שו"ת ח"ג סי' רמ"ו] בר"מ [מאכ"א פ"ז הכ"ד] דכלי גוים אינה בת יומא והר"מ נתן טעם יותר מרווח דבשר פוגם עיין בכ"מ פ"ז ממ"א הי"ח, וקשה מנא ליה דפוגם ומש"ה פירש אליביה דעירובי היינו בשר ונקיט הר"מ טעם זה גם לגיעולי גוי. אבל לפי מה שהבין הכסף משנה שם ובסימן קכ"ב דהר"מ סובר כלי גוים סתמן בני יומן, אין הכרח לזה אלא כפרש"י דמפרש עירובי יין. ואף שיש להקשות דא"כ אמאי השמיט הר"מ לשון הגמרא עירובי יין ונקיט רק בישול וגיעולי, מכל מקום בב"י השמיט בישול משמע כדפרישית. ואיך שיהיה לא אבין מ"ש הש"ך באות י"ג דהמחבר לא היה למנקט שמן גוי, והא אדרבה כל עצמו של המחבר שסובר [סי' קכ"ב ס"ו] כלי גוים אינם בני יומן, ואפילו הכי פוסק דבשר נותן טעם לפגם היינו דמפרש עירובי בשר וכפירוש הר"מ, ומש"ה נקיט שמן גוי שזה הדין המוזכר בגמרא עירובי מיסרי סרי מסריח ונותן טעם לפגם, ושינה מלשון הר"מ דכתב ולא משום גיעולי גוים והמחבר השמיט זה דלשיטתיה אינה בת יומא אלא מפני הבעין קאמר וצ"ע. ולפ"ז ג"כ יש לומר דשמן ת"ק אוסר דאיכא נמי חתנות:

השיטה הג' שיטת הר"ן ז"ל [ע"ז ט"ז ב] דבשמן פירש עירובי יין ונותן טעם לפגם אינה בת יומא ובדבש פירוש עירובי דבר טמא ונותן טעם לפגם אינה בת יומא, ויראה דקשיא ליה מאי שנא שמן דאוסר ת"ק ודבש התיר ומפרש בשר בשמן

משביח ואינה בת יומא סובר אסור או כלי גוים בת יומא ודבש בעין נמי מסריח, וכי תימא אמאי לא חיישינן בשמן לבשר ואמאי התירו, יש לומר דאין דרך לערב רק בדבש שמחזיר הנופל לתוכו דבש עיין בר"ן:

השיטה הד' יראה שהיא שיטת התוס' בע"ז ל"ח ע"ב ד"ה אי, וחולין ח' ע"ב ד"ה השוחט, דבשר בשמן לשבח ובדבש לפגם ועירובי היינו יין כפי' רש"י בשניהם, ושמן אוסר ת"ק דאינה בת יומא סובר אוסר משא"כ דבש בעין פוגם, ור' יהודה הנשיא התירו דאינה בת יומא שרי. ונראה שזו שיטת ר"י שבמרדכי [ע"ז] פרק אין מעמידין סימן תתל"ז מעשה לפני ר"י דבש במחבת בשר והוריקוהו בקערה חולבת והתיר (עיין סימן צ"ד [ס"ט]) דשמנונית בעין פוגם בדבש מדתנן שמן אסור דזליפת כלים (בנוסחא שלנו דגים) טמאין אוסרין, וע"כ לא שקיל וטרי התם אלא בשמן אבל דבש אפילו בעין נטל"פ (וע"ש דסובר נצלו אסור עיין סימן צ"ד מש"ה הוצרך לזה), וה"פ דלא שקיל וטרי התם לומר דת"ק אוסר שמן ור' יהודה הנשיא התיר, אלא בשמן שבעין משביח משא"כ דבש וכמ"ש התוספות בחולין [ח: ד"ה השוחט]:

וזה לשון הגהות שערי דורא סימן כ"ב [סק"ד] עכברא בדובשא בשר בעין פוגם בדבש. אמנם אהא לא סמכינן דעובדא הוה במחבת בת יומא שבשלו בה דבש, ושמא היה משקה מדבש ובהכי איירי מתני' דשריא דבש דקאמר עירובי מסרי סרי דמינה מייתי ר"י ראייה וקאמר אי משום בישולי גוים עכ"ל. יראה לי לפרש דה"ק דאמנם לא סמכינן להביא ראייה מעובדא ר"י שבמרדכי דשמא משקה הוה נותן טעם לפגם ולא בדבש עצמו. ותדע

דהא ר"י מייתי ראייה מהא דעירובי מיסרי סרי היינו כפירוש הר"ן בשמן יין ובדבש בשר (שכן דרך לערב בשר בדבש) ולעיל כתבנו בשניהם יין, וראייתו ממ"ש התוס' חולין [ח: ד"ה השוחט] כו' וקאמר בישול גוים משמע משקה כו' זה נ"ל. ואמנם ר' נתן שפירא במבוא שערים [אות נ'] פירש דתרתיה קאמר אהא לא סמכינן דעובדא הוה במחבת שבשלו בה דבש, ר"ל אבל כבישה נותן טעם לשבח, והדר אומר דגם יש לומר משקה כו'. וכתב רנ"ש דר"י פירש עירובי בשר דלא כרש"י שפירש יין עכ"ל (עיין שם בהג"ה כ"י וצ"ע דלית הלכתא הכי אלא כר"ש) והנה רנ"ש יפרש כהר"ן בשמן יין ובדבש בשר מחמת קושית התוס' חולין ח' ועבודה זרה ל"ו ד"ה בשלמא מדכתב עירובי סרי ומינה מייתי ר"י ראייה משמע מהא דעירובי:

ועתה הבוא נבוא לדברי הש"ך ז"ל. הנה תמה על רמ"א שהביא י"א והוא מהרי"ל והא למהרי"ל שמן משביח ואפילו שמן שלוק דלא כמ"ש הר"ב בתשובה נ"ד דשלוק מסריח ואין שלוק משביח, דהא מהרי"ל מפרש עובדא דר"י שהתיר במשקה ואהא כתב ר"י בשמן שקיל וטרי ולא בדבש והא בשמן נמי מבושל (דהוא שלוק) שרי, אלא ע"כ מבושל משביח, ואם כן הוי ליה להר"ב להזכיר סברת ר"י בפ"י מה שפירש מהרי"ל בדבריו ולאסור שמן שלוק גם כן בבשר:

אמנם מה שהעתיק הש"ך לשון הג"ה שערי דורא אמנם עובדא הוה במחבת בת יומא שבשלו בה דבש ואסר ושמא כו' עד כאן לשונו, בנוסחא שלפנינו אין מלת ואסר אדרבה התירו, וגם החסיר מלות אהא לא סמכינן ואולי נוסחא אחרת היה לו:

או יאמר דמפרש להג"ה הנ"ל שנתכוין אמה שכתב מרדכי בפרק ב' דביצה סימן תרע"ד דבש בבשר אסור עיין ב"ח [ס"ג] וד"מ [אות א'] וה"ק אמנם מעובדא דבפ"ב דביצה דאסור ע"כ לחלק בין משקה כו' [ואפשר עובדא אירע כן] ומה שתמה על רנ"ש ביארנו די"ל. והש"ך מפרש אי משום גיעולי גוים ובנוסחא שלנו אי משום ערובי וכבר התבאר. גם י"ל דרנ"ש סובר לחלק בין שלוק. ומ"ש הש"ך דהפוסקים הוכיחו דכלי גוים אינם בני יומא יש לראות דלמא משום חלב הנאסר מבשר דנ"נ ואין דומה לשאר איסורין בס"ס קל"ד עמ"ש באות י"ח. ועוד חלב טמא וכדומה וצ"ע בזה:

ובדברי קדשו של רמ"א בתשובותיו סימן נ"ד כתוב לאמר דבשניהם הפירוש בשר פוגם והיינו משחא שליקא וכן משקה דבש, ומתני' דאסור שמן קודם שליקה נותן טעם לשבח ור' יהודא הנשיא התיר אף קודם שליקה דלא חיישינן לערובי כלל יע"ש. וצ"ל הא דאמר בשלמא לשמואל נותן טעם לפגם שרי היינו אינה בת יומא ולערובי לא חיישינן, אמנם מ"ש שם רמ"א דלא תיקשא מהגמרא צ"ע דהתוס' אפשר מפרשים ערובי יין כפירוש רש"י וכמ"ש הש"ך:

והנה מתשובה היא איכא למשמע כמה הלכתא גבורתא כמו שאגיד. כתב שם דשומן חזיר שנותנין לשמן זית להקפות שלא יטפטף, ס' יש, או נותן טעם לפגם,

פתחי תשובה על שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קג סעיף ד

ומעמיד מאחר שנמס ביד גוי בטל. הנה לא קאמר דנעשה נבילה, י"ל דיותר מס' לא נ"נ עיין סימן צ"ב [ט"ז סקט"ז], ולמדנו דמעמיד אף שנותן טעם לפגם לא בטיל כמו בריה כו' בסימן זה ס"א. אמנם מ"ש עוד דקודם שליקה נותן טעם לשבח ומאחר שנמחה ביד גוי נותן טעם לפגם קשה והא נ"נ מקודם והוה ליה השביח ולבסוף פוגם. וצ"ל דזה מדרבנן והיינו ביד ישראל אבל ביד גוי חוזר להיתרו וכדאמרן. ועמ"ש בסימן קט"ו בחמאה של גוי:

כתב מור"ם מלובלין ז"ל בתשובה סימן ק"ד צאן טריפה ויש הרבה פרות באופן שחלב בטל בס', וישראל שכר הגבינות והחמאה מהשר והגוי עושה החמאה וגבינות להשר וישראל לוקח אח"כ, אין כאן מבטל איסור דביד גוי הוא מבוטל ומה בכך שישראל רואה, וראיה מלעקוק"ן גוים שיש בשמים נדוכין במדוך שלהם דבטל בס' הואיל ואין אסור מעצמו כמ"ש בהגהת שערי דורא שער א' [סי' א' סק"ז] אף שישראל רואה יע"ש, ויראה לי דאם הישראל אומר לגוי לעשות לו לעקוק"ן אסור, דכיון דאמר עשי לי משליכי כמאן דעריב בידים עיין חולין (יר"ד) ו' ע"א ופירוש רש"י [ד"ה כיון דאמר] דהגוי שלוחו, וכ"נ דהר"מ ז"ל לא התיר אלא שהגוי עושה בשביל השר:

(ה) לדבש. עבה"ט של הרב מהרי"ט ז"ל ס"ק י"ב ועיין בתשובת יד אליהו סוף סימן ל"ו וסימן מ"ה וסימן ס"ו:
(ו) חלב ביין. עיין בסוף ס' תוספות שבת (ובתשובת נו"ב ח"ד סימן ל"א) שכתבו דהיינו חלב בציר"ה ע"ש וע' פמ"ג בש"ד

דאל"כ בלא"ה מותר. ובאמת לאו ראייה היא די"ל דאי משום נ"ט לפגם היה לכתחלה אסור כמבואר בכמה דוכתי אבל משום שטבע היין כו' שרי אף לכתחלה וכן הוא בהדיא שם (בריב"ש) שממנו מקור דין ההוא. [שוב מצאתי

ש"ך על שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קג סעיף ד

יג (פמ"ג) שמן ודבש כו'. הוא ל' הרמב"ם פ"ז מהמ"א וכו' הכ"מ שם דס"ל דסתם כלים של עובדי כוכבים הם בני יומן וכו"כ בב"י לקמן סימן קכ"ב וא"כ קשה כיון דפסק לקמן סימן קכ"ב ס"ו דסתם כלים של עובדי כוכבים אינן בני יומן א"כ הכא בלאו הכי מותר וצ"ל דלא הביא כאן דברי הרמב"ם אלא ללמוד דבשר פוגם שמן ודבש וע"ל סי' קי"ד ס"ז:

יד (פמ"ג) וי"א כו' רק משקה הנעשה מדבש כו'. משמע דבשמן גם הי"א מודים דפוגם (וכן כ' בעט"ז שמן ודבש כו' ואפילו היה בעין היה פוגם את השמן ומסריחו כו' והשמיט הגהת הרב ע"ש) ותימה הא הי"א אלו הוא מהרי"ל בהגהת ש"ד סימן כ"ב ושם משמע להדיא דכ"ש בשמן הוי לשבח אפילו כשנתבשל וכן משמע בכל הפוסקים כמו שאבאר דמהרי"ל הביא שם תשובת ר"י שבמרדכי פכ"ש ופא"מ דשמנונית בעין הוי טעם לפגם בדבש וכתב עלה וז"ל אמנם עובדא הוי במחבת בת יומא שבשלו בה דבש ואסר ושמא היה משקה שנעשה מדבש ובהכי איירי נמי מתניתין דשריא דבש דמינה מייתי ר"י ראייה דקאמר אי משום גיעולי עובדי כוכבים כו' ובתשובת ר"י במרדכי שם מוכח להדיא דבשמן מודה דמשביח דמייתי התם ראייה דפוגם בדבש מדתנן פרק א"מ שמן של עובד כוכבים אסור ומפרש

בספר בית יהודה שהשיג על הפמ"ג בזה. וכתב עוד והיותר נ"ל דשניהם הן חלב בקמץ והן חלב בציר"ה נותנים טעם לפגם ולא כתבו הפוסקים רק חלב סתם ולא פירשו אם בקמץ או בציר"ה דשניהם שוים בזה ע"ש]:

שמואל משום דזליפתן של כלי עובד כוכבים אוסרתן כו' וע"כ לא שקיל וטרי התם אלא בנטל"פ בשמן אבל בדבש הוי נטל"פ לגמרי אפילו מעורב בו שמנונית של גיעולי עובדי כוכבים או מבשר וחלב עכ"ל, רצה לומר דבהנך מתניתין שריא דבש וטעמא כדמפרש בש"ס דמשום גיעולי עובדי כוכבים ליכא למיחש דנטל"פ מותר אם כן על כרחך היינו טעמא דמשום דשמנונית בעין בדבש נטל"פ ובשמן נ"ט לשבח (וס"ל להאי תנא כלים של עובדי כוכבים בני יומן, אי נמי דסבירא ליה דכיון שאין הפגם בשמן אלא משום שאינו בן יומו אסור וכן משמע בתוס' דחולין דף ח' ריש ע"ב במה שכתבו שם אבל השמן אין הפגם אלא משום שאינו בן יומו ע"ש) ודלא כרנ"ש במ"ש סי' כ"ב שפירש דסבירא לי' לר"י דמאי דאמרי' בש"ס פא"מ גבי דבש למאי ניחוש לה אי משום איערובי מסרי סרי היינו משום איערובי בשר שהוא מסרח סרח ולא כרש"י שפי' משום תערובת יין וזה תימה דהא גבי שמן נמי אמרי' בש"ס התם הכי ובשמן ס"ל דמשביח אלא ודאי כדפירשתי ע"ש במרדכי פא"מ מבואר שם להדיא כדפירשתי וכן מפורש בתוספות פרק קמא דחולין (דף ח' ריש ע"ב) וכן מוכח בהרשב"א ור"ן ואגודה בחולין שם שהביאו ראייה דקיימא לן סתם כלי של עובד כוכבים אינו ב"י מדאמרינן ר' ובית

דינו התירו השמן דנטל"פ מותר אלמא דנטל"ש בעין בשמן דאל"כ לא הוי מייתי ראייה מידי וכן הוא להדיא בתוס' פא"מ (דף ל"ח ע"ב) ובהרא"ש שם ובהג"מ ס"פ י"ז מהמ"א בשם ר"י ובאר"ה כלל ל"ב דין ט"ז דשמנונית בעין פוגם בדבש ומשביח בשמן וכן הוא בסמ"ג ס"ס קמ"ח ומשמע להדיא בכל הפוסקים הנ"ל דאפי' בשמן שלוק נטל"ש דומיא דדבש (וכן מוכח להדיא בתשובת מהרי"ל הנ"ל ודלא כהרב בתשובה סי' נ"ג שהוציא מתשובת מהרי"ל הנ"ל לחלק בשמן בין שלוק או לא) ודלא כהרב בתשובה סי' נ"ג שדחק ליישב מ"ש הסמ"ג והתוס' דשמנונית בשמן נטל"ש דהא אמרינן בש"ס אי משום איערובי מסרי סרי (ומתוך כך כתב דמ"ש האו"ה בשם מרדכי דשמן

בשמן נטל"ש ליתא דלא נמצא כן במרדכי שלנו ואולי שום תלמיד טועה הגיהו במרדכי ונקרא על שמו עכ"ל ותימה שהרי הוא מבואר מתוך דברי מרדכי הנ"ל בעובדא דר"י במחבת וגם במרדכי פכ"ש הביא עובדא דר"י הנ"ל וראיתו ממתני' דשמן בקוצר ומוכח שם להדיא כן וכמו שכתבו כל הפוסקים הנ"ל וכל זה נעלם מהרב) ותירץ דבש"ס מיירי בשמן שלוק דומיא דדבש אבל באינו שלוק נטל"ש והדבר ברור דליתא אלא כדפרשתי והפוסקים מפרשים כפירש"י דאי משום איערובי היינו תערובות יין דבכולי סוגיא דעבודת כוכבים התם לא חיישינן אלא לתערובות יין אבל שמנונית בשמן לעולם נטל"ש בין חי בין שלוק: